

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน
จังหวัดนครสวรรค์

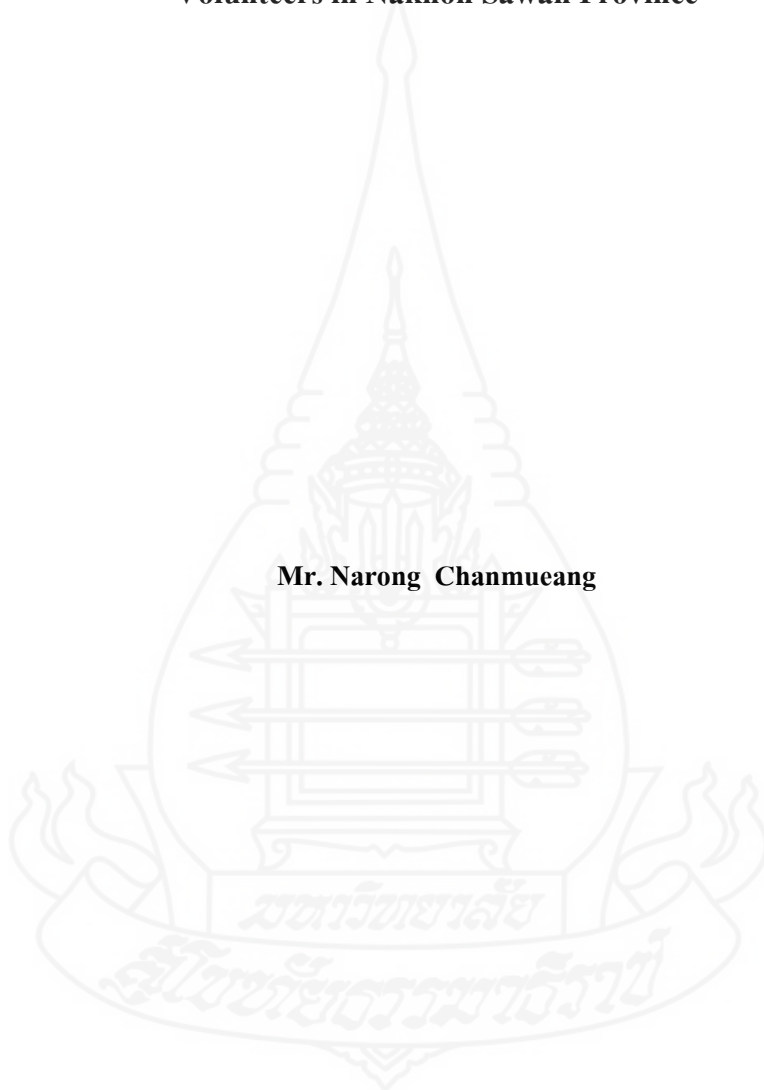
นายณรงค์ จันทร์เมือง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2559

**Problems and Guidelines to Develop the Implementation of the Community
Volunteers in Nakhon Sawan Province**

Mr. Narong Chanmueang

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ
อาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์
ชื่อและนามสกุล นายณรงค์ จันทร์เมือง
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยไต่)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นราธิป ศรีราม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

**ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน
จังหวัดนครสวรรค์**

**ผู้ศึกษา นายณรงค์ จันทร์เมือง รหัสนักศึกษา 2573003205 ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป ปีการศึกษา 2559**

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ (2) เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 5,664 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ ได้ 380 คน สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการ ทดสอบค่าเอฟ

ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นประชาชนอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมา ด้านช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานตามแผน ด้านริเริ่มและสนับสนุนการ ดำเนินงานพัฒนา และด้านการประสานงาน ตามลำดับ (2) เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสา พัฒนาชุมชน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรส และอาชีพ ต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ และการศึกษา ต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัด นครสวรรค์ที่สำคัญ คือ ด้านการกระตุ้นประชาชน ควรจัดสวัสดิการแก่อาสาพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของ อาสาพัฒนาชุมชน ด้านช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานตามแผน ควรส่งเสริมการอบรมเพื่อให้ ความรู้เกี่ยวกับแผน โครงการ แก่อาสาพัฒนาชุมชน และด้านการประสานงาน ควรจัดกิจกรรมการ ทำงานร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน ภาครัฐ และภาคเอกชน

คำสำคัญ ปัญหาการดำเนินงาน อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

Independent Study title: Problems and Guidelines to Develop the Implementation of the
Community Volunteers in Nakhon Sawan Province

Author: Mr. Narong Chanmueang; **ID:** 2573003205; **Degree:** Master of Public Administration;

Independent Study advisor: Dr. Chira Prateep, Associate Professor; **Academic year:** 2016

Abstract

This study aimed: (1) to study problems of implementation of the community volunteers in Nakhon Sawan Province; (2) to compare problems of implementation of the community volunteers in Nakhon Sawan Province classified by personal factors; and (3) to propose guidelines to develop the implementation of the community volunteers in Nakhon Sawan Province.

This study was a mixed method of quantitative and qualitative research. Samples were 380 community volunteers in Nakhon Sawan Province which derived from convenience sampling method. Research instrument were an interview form and a questionnaire. Statistics for data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and f-test.

The findings of this study were: (1) major problems of implementation of the community volunteers in Nakhon Sawan Province were people motivation, lack of morale, creativity and support the development, no budget to implement development work, assistance in plan implementation, no knowledge regarding plan, projects and coordination and cooperation on development activities between the villages and both governmental and private sectors; (2) the comparison of problems of implementation of the community volunteers in Nakhon Sawan Province classified by personal factors, it was found that the differences in marital status and profession had no meaning towards implementation, whereas, the differences in sex, age and educational background caused different problems in implementation; and (3) guidelines to develop the implementation of the community volunteers in Nakhon Sawan Province were that people motivation aspect, there should provide more benefits to community volunteers, creativity and support the development aspect, there should allocate the budget to support the activities of community volunteers, assistance in plan implementation aspect, there should provide training course regarding plan, project to community volunteers and coordination aspect, there should create mutual activities between the villages and both governmental and private sectors.

Keywords: Problems in implementation, community volunteers, Nakhon Sawan Province.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
สมมติฐานการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	8
แนวคิดเกี่ยวกับงานอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร	22
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาพัฒนาชุมชน	27
บริบทของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	45
ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	56
ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	56
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
สรุปการศึกษา	65
อภิปรายผล	69
ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	79
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	80
ข แบบสอบถาม	82
ค แบบสัมภาษณ์	98
ประวัติผู้ศึกษา	105

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 15 อำเภอ ในจังหวัดนครสวรรค์.....	39
ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	45
ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	47
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้นประชาชน.....	49
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา.....	50
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงาน ตามแผน โครงการ.....	51
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการประสานงาน.....	52
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน ของอาสาพัฒนาชุมชน โดยรวม.....	54
ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ.....	56
ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามกลุ่มอายุ.....	56
ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	57
ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	57
ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอาชีพ.....	58
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้นประชาชน.....	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านริเริ่มและสนับสนุน การดำเนินงานพัฒนา.....	60
ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนดำเนินงานตามแผน โครงการ.....	61
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการประสานงาน.....	62
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน ของอาสาพัฒนาชุมชน โดยรวม.....	63

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
ภาพที่ 2.1 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน.....	18

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศก็คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเน้นในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของคนให้เท่าเทียมกันมองเห็นคุณค่าในตัวมนุษย์ โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 1) กำหนดหลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง คนจึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง และทำให้เกิดอาสาพัฒนาชุมชนในสังคมที่เข้ามาทำหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม การวางแผนพัฒนา การเรียกร้องสิทธิ หรือเป็นแกนนำเพื่อเรียกร้องสิทธิที่พึงได้ให้เท่าเทียมกัน

กรมการพัฒนาชุมชน (2540: 17-20) ได้กำหนดแผนงานพัฒนาคน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาระบบฐานรากภายในประเทศ ให้มีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน ในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมพัฒนาชุมชนตำบลของตนเอง โดยส่งเสริมให้เป็นอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งอาสาพัฒนาชุมชนเริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ.2509 คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ “โครงการอาสาพัฒนาชนบท” โดยให้กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการรับสมัครคัดเลือกผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ที่ยังไม่มียานประจำ เข้ามาเป็น “อาสาพัฒนา” และส่งออกไปปฏิบัติงานพัฒนากิจกรรมต่างๆ ในชนบท แต่เนื่องจากอาสาพัฒนาดังกล่าวเป็นคนหนุ่มสาวและเป็นบุคคลภายนอก ดังนั้น เมื่ออาสาสมัครเข้าไปปฏิบัติงานพัฒนาในหมู่บ้าน และครบกำหนด 1 ปี ก็ออกจากหมู่บ้านไป การปฏิบัติงานจึงไม่ค่อยต่อเนื่อง กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้จัดตั้งโครงการพัฒนาขึ้นอีกโครงการหนึ่ง โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอาสาพัฒนาชนบท เรียกว่า “โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน” ที่คัดเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านซึ่งมีคุณสมบัติและลักษณะเป็นผู้นำ จิตใจเสียสละ และสมัครใจทำงานเพื่อส่วนรวม มาฝึกอบรมให้ปฏิบัติงานพัฒนาในหมู่บ้านต่างๆ ตำบลละ 1 คน เรียกว่า “ผู้นำอาสาพัฒนา

ชุมชน (ผู้นำ อช.)” รวมทั้งช่วยเหลือพัฒนากรและเจ้าหน้าที่ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ซึ่งปฏิบัติงานในตำบลนั้น อีกทั้งให้ปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ศูนย์พัฒนาตำบล จากนั้นคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการ และให้เริ่มทดลองดำเนินการในจังหวัดสกลนครและกาฬสินธุ์ และมีมติอนุมัติหลักการให้กรมการพัฒนาชุมชน ขยายการดำเนินงาน โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ออกไปให้กว้างขวางทั่วประเทศ ทำให้จำนวนผู้นำ อช. และปริมาณงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น กรมการพัฒนาชุมชนจึงจัดตั้งอาสาพัฒนาชุมชนระดับหมู่บ้านขึ้นอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า “อาสาพัฒนาชุมชน (อช.)”

ปี พ.ศ.2547 ถึงปัจจุบัน กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชน โดยมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 รองรับการทำงาน ซึ่งตามระเบียบฯ กำหนดให้มีอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) หมู่บ้านไม่น้อยกว่า 4 คน โดยให้มีจำนวนชายหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลละ 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน (คู่มือการปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน, 2553: 7) แสดงให้เห็นว่ากรมการพัฒนาชุมชนให้ความสำคัญกับงานอาสาพัฒนาชุมชน จึงขยายงานอาสาพัฒนาชุมชนครอบคลุมทุกจังหวัด ซึ่งอาสาพัฒนาชุมชนมีภารกิจในด้านกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการประสานงาน อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนตามภารกิจบาทบาทหน้าที่ ยังพบว่ามีปัญหาต่างๆ หลายด้าน

จังหวัดนครสวรรค์ มีอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ขึ้นอยู่กับหน่วยงานสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 อำเภอ 1,416 หมู่บ้านๆ ละ 4 คน รวม 5,664 คน มีบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2552 ให้มีหน้าที่และบทบาท คือ กระตุ้นให้ประชาชนรู้ปัญหาของหมู่บ้าน และสามารถวางแผนงานเพื่อปัญหาได้เอง รวมถึงกระตุ้นประชาชนรู้จักช่วยตัวเอง และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ เป็นที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัคร ช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามเวทีประชาคมคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือทางราชการมอบหมาย ประกอบกับภารกิจที่กรมการพัฒนาชุมชนมอบหมายให้ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท (จปฐ./กชช.2ค./อื่นๆ) การขับเคลื่อนแผนชุมชน การขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ชุมชน การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาคาความยากจน การส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมทุนชุมชน

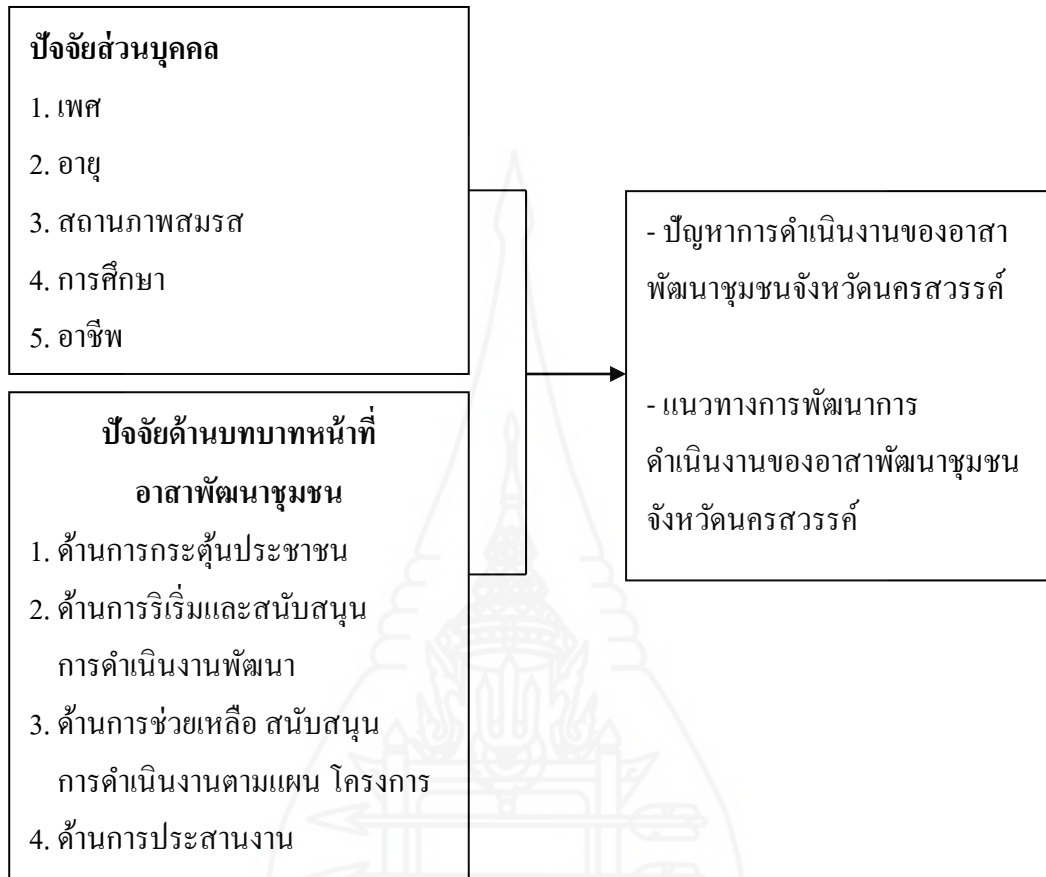
ในช่วงปี พ.ศ.2558 พบว่า การดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ (บทสัมภาษณ์นักวิชาการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์: 2559) พบว่าการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2552 เช่น อาสาพัฒนาชุมชนยังไม่มีทักษะในการกระตุ้นจูงใจให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ยังขาดทักษะหรือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยส่วนมากจะทำงานตามที่สั่งอย่างเดียว บางคนขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากค่าตอบแทนหรือมีสวัสดิการน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอาสาสมัครอื่นๆ ด้านการประสานงานยังขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่น จึงส่งผลให้การดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ผู้ศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2552 และภารกิจที่กรมการพัฒนาชุมชนมอบหมายให้ดำเนินการ จึงสนใจที่จะศึกษาถึง **“ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์”** เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัด
นครสวรรค์

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. สมมติฐานการศึกษา

อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนต่างกัน

5. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมบทบาทหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 ทั้ง 4 ด้าน คือ

- 5.1.1 ด้านการกระตุ้นประชาชน
- 5.1.2 ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา
- 5.1.3 ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ
- 5.1.4 ด้านการประสานงาน

5.2 ขอบเขตด้านหน่วยงาน

อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

5.3.1 *ตัวแปรอิสระ* คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และอาชีพ

5.3.2 *ตัวแปรตาม* คือ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ และด้านการประสานงาน

5.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.4.1 *ประชากรในการศึกษาครั้งนี้* แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน พัฒนาการอำเภอ นักวิชาการพัฒนาชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 8 คน
- 2) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ อาสาพัฒนาชุมชน ที่ได้รับการแต่งตั้งในการปฏิบัติงาน จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 15 อำเภอ จำนวน 1,416 หมู่บ้านๆ ละ 4 คน รวม 5,664 คน

5.4.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยขนาดตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ณ ระดับความคลาดเคลื่อน .05 จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) จำนวน 374 คน

5.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลา รวม 7 เดือน ตั้งแต่ เดือนมกราคม 2560 ถึง เดือนกรกฎาคม 2560

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 งานอาสาพัฒนาชุมชน หมายถึง เป็นงานที่แสดงถึงความเสียสละความสุขสบายหรือประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่พึงจะเกิดขึ้นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล

6.2 อาสาพัฒนาชุมชน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคมหมู่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2552 ให้ปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครในหมู่บ้านหนึ่ง เรียกชื่อย่อว่า “อช” มีจำนวนหมู่บ้านละอย่างน้อย 4 คน โดยให้มีจำนวนชายหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

6.3 ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน หมายถึง อาสาพัฒนาชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคมอาสาพัฒนาชุมชน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2552 เพื่อให้ปฏิบัติงานอาสาสมัครในฐานะผู้นำของอาสาพัฒนาชุมชนในตำบลหนึ่ง เรียกชื่อย่อว่า “ผู้นำ อช.” มีจำนวน 2 คน (ชาย 1 คน หญิง 1 คน)

6.4 ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่อการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ และเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ และด้านการประสานงาน

6.5 ปัญหาด้านการกระตุ้นประชาชน หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องในการดำเนินงานตามภารกิจของอาสาพัฒนาชุมชน เช่น ขาดการโน้มน้าว ชูงใจ ให้ประชาชนในพื้นที่ที่อาสาพัฒนาชุมชนรับผิดชอบทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ขาดความรู้ ทักษะ ในการชักจูงใจประชาชน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการตระหนักถึงความสำคัญของการทำงาน ขาดขวัญและกำลังใจ มีเวลาน้อย ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เหมาะสม

6.6 ปัญหาด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องในการดำเนินงานตามภารกิจของอาสาพัฒนาชุมชนในการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนา เช่น การทำงานเชิงรับ แก้ปัญหาในรูปแบบเดิมไม่คิดสิ่งใหม่ ยึดติดรูปแบบการทำงานที่ล้าหลัง การสนับสนุนการดำเนินเครือข่าย เด็ก เยาวชน สตรี ไม่ต่อเนื่อง ไม่จริงจัง ขาดการเรียนรู้ด้านการถอดบทเรียน การจัดการความรู้ ขาดการส่งเสริมทักษะความรู้ให้คิด ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

6.7 ปัญหาด้านการช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินงานตามแผน โครงการ หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องในกิจกรรมที่อาสาพัฒนาชุมชนดำเนินการตามโครงการต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น ขาดการให้การสนับสนุน ขาดการช่วยเหลือ ในการทำแผนชุมชนเพื่อวางแผนพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขาดการชี้แนะในการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ขาดการให้ขวัญและกำลังใจ ขาดการติดตาม กำกับดูแล ขาดการควบคุม ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน ขาดการชี้แนะจากเจ้าหน้าที่

6.8 ปัญหาด้านการประสานงาน หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานตามภารกิจของอาสาพัฒนาชุมชนในการติดต่อสื่อสาร เช่น การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ ไม่มีเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร หรือมีไม่เพียงพอ มีการติดต่อสื่อสารแบบทางเดียว ขาดทักษะในการติดต่อกับหน่วยงานที่สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนา

6.9 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชน หมายถึง วิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามหน้าที่และภารกิจของอาสาพัฒนาชุมชนที่ครอบคลุมด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนดำเนินงานตามแผน โครงการ และด้านการประสานงาน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงในการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ และการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2552 เพื่อให้การดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนไปเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนครั้งต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับงานอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร
3. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาพัฒนาชุมชน
4. บริบทของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

1.1 ความหมายของการพัฒนา

มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้หลากหลาย ดังนี้
ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2548: 6) ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

วิทยากร เชียงกูล (2548: 6) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาที่แท้จริง หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม และจิตใจ ความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการการพัฒนาทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมจิตใจด้านต่างๆ ด้วยความต้องการทั้งหมดนี้ บางครั้งเราเรียกกันว่า เป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจ ความสุขของประชาชนมากกว่า

วินิตา สุทธิสมบุญ (2541: 50-51) สรุปไว้ว่า การพัฒนา (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือมีการวางแผน ซึ่งสมาชิกในสังคมเห็นดีด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบุคลากรในองค์กรโดยการฝึกอบรม การพัฒนาทางด้านเกษตรกรรมโดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ เช่น การใส่ปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ที่ดี เพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นต้น

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548: 8) ได้สรุปว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดี ก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ขณะเดียวกันพัฒนาไม่ได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่หมายความไปถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย

สนธยา พลศรี (2547: 5) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผน โครงการ และดำเนินงานโดยมนุษย์เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง

จากการให้ความหมายของแนวคิดดังกล่าวข้างต้นในการศึกษาครั้งนี้ “การพัฒนา” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดีไม่เรียกว่าการพัฒนา การพัฒนามีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อม งบประมาณ การบริหารจัดการ และองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานเกิดคำว่าพัฒนา

1.2 ความหมายของชุมชน

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของชุมชน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 198) ให้ความหมายของคำว่า ชุมชน ว่าหมายถึง หมู่ชนกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2541: 8 อ้างอิงจาก Bloom, 1967) ให้ความหมายของคำว่า ชุมชน คือ ระบบสังคมหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย คนที่อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและสมาชิกในอาณาบริเวณนั้น กระทำกิจกรรมเพื่อบำบัดความต้องการจำเป็นร่วมกัน

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2530: 10-11) ได้สรุปว่า ชุมชนประกอบด้วยกลุ่มชนที่มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายคลึงกัน รวมกันขึ้นเป็นชุมชนหนึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก สถาบัน และกลุ่มคนที่อยู่ในท้องที่เดียวกัน อยู่ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน

ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2534: 4) ได้สรุปว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในที่ใดที่หนึ่ง โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นที่หนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิดและสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งคล้ายกัน มีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรู้สึกที่ว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547: 3) ได้สรุปว่า ชุมชน ประกอบด้วย

1. อาณาบริเวณพื้นที่ (Geographical Area-Territorial)
2. มีความผูกพัน (Commonties)
3. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

วินิตา สุทธิสมบุรณ์ (2541: 52) ได้ให้ความหมายของคำว่า ชุมชน (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจะเป็นสังคมขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับจำนวนคนที่อยู่อาศัยในสังคมนั้น ซึ่งอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีประโยชน์ร่วมกัน หรือหมายถึงกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยความผูกพันทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนา ซึ่ง วินิตา สุทธิสมบุรณ์ ได้อธิบายต่อไปว่า ไอวิน ที ซานเดอร์ (Irwin T. Sanders) ได้จำแนกชุมชนออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ชุมชนชนบทที่อยู่โดดเดี่ยวพึ่งตนเอง (The Isolated, Relatively Self Sufficient Rural Community)
2. ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท (The Tow-Country Community)
3. ชุมชนแบบเมือง (The Urban Community)
4. ชุมชนนครบาล (The Metropolitan Community)

จากการให้ความหมายของแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันและอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันหรือท้องถิ่นเดียวกัน มีการปฏิสัมพันธ์และการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นร่วมกันแม้ว่านักวิชาการจะให้ความหมายของชุมชนไปในลักษณะใดๆ ก็ตาม แต่ชุมชนก็เป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพราะชุมชนเป็นที่รวมของกลุ่มคน ดังนั้น เมื่อนำเอาคำว่า “การพัฒนา” รวมกับ “ชุมชน” ทำให้เกิดคำว่า “การพัฒนาชุมชน” ดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้

1.3 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541: 10) กล่าวที่ประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญเรื่องการบริหารการปกครองของประเทศในทวีปแอฟริกา ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของ “การพัฒนาชุมชน” ไว้เป็นครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ.1948 ว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการมุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของ

ประชาชนและเกิดจากความคิดริเริ่มของประชาชน แต่ถ้าประชาชนไม่เกิดความคิดริเริ่มก็ใช้เทคนิค กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความ กระตือรือร้นอย่างแท้จริง

พัตน์ บุญรัตพันธ์ (อ้างถึงในประภัสสร ชมถาวร, 2542: 49) ได้ให้ความหมาย ของคำว่า การพัฒนาชุมชนไว้ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อ เป็นการกระตุ้นเตือนช่วยเหลือ และส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ เสริมสร้างท้องถิ่นให้ก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจของสังคม และวัฒนธรรม และการดูแลตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2530: 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้น หรือเจริญขึ้นทุกด้านๆ นั้นเอง นั่นคือต้องพัฒนาคน กลุ่มชน สิ่งแวดล้อมทางวัตถุหรือสาธารณสมบัติ และพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้บรรลุผลแก่ เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเมืองของชาติโดยส่วนรวม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2550: 9) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย

1. การพัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนสภาพปรับปรุงให้ ต่างจากเดิม
2. ชุมชน หมายถึง การรวมตัวของบุคคล กลุ่มองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กร ชุมชนแประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ขอบเขตหนึ่งๆ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระดับพื้นฐาน ที่สุด คือ หมู่บ้านหรือชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่มีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาเดียวกัน เช่น ชุมชน ลุ่มน้ำ ชุมชนวัฒนธรรม เป็นต้น

พิสันต์ ประทานชวโน (2553: 2) รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ได้ให้ความหมาย ของการพัฒนาชุมชนว่า เป็นกระบวนการให้การศึกษา (educational process) แก่ประชาชน เพื่อให้ สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (self-help) ในการตัดสินใจ และดำเนินการ แก้ปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม

สรุปการพัฒนาชุมชน หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น โดยผู้ที่ได้รับผลประโยชน์คือมนุษย์ที่เป็นสิ่งมีชีวิตในชุมชนเพื่อเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่ กำหนดไว้โดยมนุษย์เป็นคนคิดค้น ปรับเปลี่ยนการทำงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ รวมไปถึงการเมืองในแต่ละระดับ ซึ่งการพัฒนาชุมชน ถือเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่ระดับประเทศ

1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ประเวศ วะสี (2541: 10) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีแนวความคิดที่สำคัญ ดังนี้

1. ความเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่ หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือการเสื่อมถอยของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ การพัฒนาจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ พัฒนาค้นให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิต หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในระดับหนึ่ง
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุกๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นแนวความคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน
3. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน จากความเชื่อในปรัชญาเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน ต้องเป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสุขภาพ
4. การใช้ทรัพยากรในชุมชน การพัฒนาชุมชนใดผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น ดังนั้น นอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตนเองของคนในชุมชนแล้ว ต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชน ไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชน เพราะชุมชนอื่นๆ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเช่นเดียวกัน ในเรื่องของการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาชุมชนนี้ ส่วนหนึ่งรัฐบาลจะให้การสนับสนุน แต่มันจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ ต้องใช้ทรัพยากรมาก เป็นแผนและโครงการที่รัฐดำเนินการผ่านหน่วยงานราชการ ไม่ใช่แผนและโครงการพัฒนาของประชาชนในชุมชน
5. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพของคน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกชุมชน การดำเนินการพัฒนาในขั้นตอนต่างๆ ต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหน่วยงานอื่นๆ

ควรเป็นหน่วยที่สนับสนุนส่งเสริมเท่านั้น แนวความคิดดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นได้โดยวิธีการให้ การศึกษาแก่ชุมชนจนมีความรู้ ความสามารถในการระดับที่เรียกว่า คิดเป็น ทำเป็น จนมีความสามารถที่ จะค้นหา ปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

6. ชีตความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการ โดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัดทั้งบุคคลและ งบประมาณหรือทรัพยากร ระบบการบริหารและดำเนินงานพัฒนา ส่วนประชาชนในชุมชนเองก็มี ขีดจำกัดในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ ดังนั้น การจะ ดำเนินงานพัฒนาในชุมชนได้จึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล กล่าวคือ ชุมชนที่มีความพร้อมก็พึ่งขีดความสามารถของตนเองมาก ชุมชนที่มีความพร้อมน้อย รัฐบาลก็เข้าไปให้ ความสนับสนุนมากขึ้น ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐนี้ก็ต้องเป็นสัดส่วนและสอดคล้องซึ่ง กันและกัน

7. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบ ฝ่ายเดียว เพราะทั้งรัฐบาลและประชาชนในชุมชนต่างก็มีขีดความสามารถที่จำกัด ไม่สามารถ ดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้ การร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับประชาชนนี้ต้องตั้งอยู่ บนปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน คือ การช่วยเหลือตนเองการใช้ทรัพยากรใน ชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐบาลอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนในชุมชนแล้ว ยังสามารถขอการสนับสนุนจากภาคเอกชนและ ชุมชนภายนอกที่พร้อมจะให้การสนับสนุนได้อีกทางหนึ่ง

8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กัน หลายๆ ด้าน จะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้เฉพาะกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนมีหลายกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อประหยัดแรงงานงบประมาณ และเวลาที่ใช้ การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องเกี่ยวกับบุคคล หน่วยงานและองค์กรต่างๆ เป็น จำนวนมาก ต้องใช้การประสานงานที่ดีจึงจะประสบความสำเร็จ

9. ความสมดุลในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลาย ด้าน ไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียว ต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ เพราะทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการ พัฒนาด้วย เช่น ความสมดุลระหว่างการพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างสิ่งที่ เป็น รูปธรรมกับนามธรรม ความสมดุลระหว่างการพัฒนาร่างกายกับจิตใจของคน ความสมดุลระหว่าง เพศกับวัย เป็นต้น

10. การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชนมีลักษณะการเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต

สนธยา พลศรี (2545: 44-46) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีลักษณะที่เป็นกระบวนการ เป็นวิธีการ เป็นโครงการ และเป็นขบวนการทางสังคม ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) คือ มีความต่อเนื่องของปฏิกิริยาโต้ตอบต่อกันของคนในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงต้องมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน จะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไม่ได้

2. การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ (Method) ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานให้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล ความต้องการของประชาชนในชุมชนเหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของชุมชน

3. การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการ (Program) ประกอบด้วยเนื้อหาและแผนงานย่อยที่เน้นความคิดริเริ่มของชุมชน การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าของคนในชุมชนการมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากรัฐบาลและการประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการทางสังคม (Social Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การแพร่ระบาดทางอารมณ์ อันก่อให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนการพัฒนาชุมชนจึงต้องใช้แรงกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (Movement) ไม่เฉื่อยชาหรือทอดทิ้ง

1.5 ลักษณะของการพัฒนาชุมชน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงลักษณะของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

สนธยา พลศรี (2545: 50-51) ได้กล่าวถึงลักษณะของการพัฒนาชุมชน ไว้ว่า

1. เป็นการดำเนินงานโดยคนและใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ ไม่พึ่งพาบุคคลหรือทรัพยากรนอกชุมชน นอกจากมีความจำเป็นจริงๆ คือ เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น

2. เป็นการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกันคนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐหรือคนในชุมชนกับภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จตามขีดความสามารถที่อยู่

3. เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีเป้าหมายหรือทิศทาง สามารถควบคุมความสมดุลที่จะเปลี่ยนแปลงได้ กำหนดปริมาณคุณภาพและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม

4. เกิดจากความตั้งใจและการกระทำของมนุษย์ ตามแผนและโครงการที่กำหนดขึ้น ไม่ใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
5. เป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่นๆ และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชน ให้ได้มาตรฐานที่ต้องการ
6. เป็นกระบวนการให้การศึกษาโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพ และมีความพร้อมที่จะรองรับการพัฒนา
7. เป็นกระบวนการจัดองค์กรหรือกลุ่มเพราะการพัฒนาชุมชนเป็นการผนึกกำลังของคนในชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดศักยภาพหรือพลังของชุมชนและนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน
8. เป็นการนำกลวิธีหรือวิธีการต่างๆ มาใช้ เช่น การเปลี่ยนแปลงเจตนาคติ การสร้างผู้นำ การสร้างกลุ่ม การเสริมสร้างทักษะความสามารถในด้านต่างๆ เป็นต้น จึงมีลักษณะเป็นการผสมผสานวิธีการเหล่านี้มาในการพัฒนาชุมชน
9. มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย การพัฒนาชุมชนเป็นของคนในชุมชนดำเนินการโดยคนในชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนเป็นการให้สิทธิเสรีภาพ อิสระภาพ เสมอภาค และภราดรภาพแก่คนในชุมชน ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนเองและชุมชนได้ด้วยตนเอง นอกนี้ การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานโดยคนกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก การทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องนำวิธีการแบบประชาธิปไตยมาใช้จึงจะประสบความสำเร็จ
10. เป็นการศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชนมีลักษณะเป็นกระบวนการ วิธีการ โครงการและขบวนการทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกันของชุมชนที่ต่อเนื่องไปทุกเพศทุกวัย คือ ตลอดชีวิตของคนในชุมชน ไม่มีสิ้นสุดในช่วงชีวิตใดชีวิตหนึ่งเพราะชุมชนไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาชุมชนจึงต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไปไม่มีสิ้นสุด

1.6 องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2545: 51-53) กล่าวว่า ถ้าพิจารณาจากลักษณะที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนแล้วองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนมีดังต่อไปนี้

1. คนในชุมชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องของคนในชุมชนโดยตรง โดยเฉพาะศักยภาพหรือศักยภาพหรือพลังความสามารถของคนในชุมชน
2. สิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การจัดระเบียบทางสังคม สถาบันทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนงานพัฒนาชุมชน
3. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น วัสดุสำนักงาน วัสดุก่อสร้าง เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องจักร เป็นต้น วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ต้องมีคุณภาพเหมาะสมและเพียงพอกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่กำหนดขึ้น
4. กลวิธีหรือวิธีการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีหลายกลวิธี เช่น การให้การศึกษาดูแบบการจัดระเบียบชุมชน การสร้างผู้นำ การสร้างกลุ่มและองค์กร การวางแผนและโครงการ การประสานงาน เป็นต้น
5. กระบวนการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดำเนินงาน คือ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน การวางแผนแก้ปัญหาในลักษณะของโครงการ การพิจารณาวิธีดำเนินงาน การดำเนินงาน การประเมินผลงาน และการทบทวนเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค
6. การสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐบาลและภาคเอกชน เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือเฉพาะในสิ่งที่มีความจำเป็น เกินขีดความสามารถของชุมชน หรือเพื่อกระตุ้นเตือนเร่งเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา ไม่ใช่ในเรื่องพื้นฐานของการพัฒนา
7. การบริหารและการจัดการ การพัฒนาชุมชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคน กลุ่มคน องค์กร และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคน กลุ่มคน องค์กร และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในชุมชนภายนอกชุมชน ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน มีวิธีการกระบวนการหลายขั้นตอน จึงจำเป็นต้องมีการบริหารและการจัดการที่ดีทั้งในระยะเตรียมการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังจากได้รับผลของการพัฒนาแล้ว

8. นักพัฒนาชุมชน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนาชุมชน มีเทคนิค วิธีการในการจูงใจ การระดมพลัง หรือศักยภาพของคนในชุมชนมาใช้พัฒนาชุมชนของตนเองตามปรัชญาแนวความคิดและวิธีการพัฒนาชุมชนที่แท้จริง ในระยะแรกนักพัฒนาชุมชนอาจจะมาจากภายนอกชุมชนที่เป็นข้าราชการหรือนักพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชนก็ได้ นักพัฒนาชุมชนดังกล่าวนี้จะต้องสร้างนักพัฒนาที่เป็นคนในชุมชนขึ้นมารองรับงานพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

9. การประสานงาน การพัฒนาชุมชนมีลักษณะและองค์ประกอบหลายประการ ดังได้กล่าวมาแล้ว องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การประสานงาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ดำเนินกิจกรรมพัฒนาอย่างประสาน สอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันถูกต้องตามขั้นตอนที่วางไว้

10. ผลงานที่เกิดขึ้นขององค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน คือความสำเร็จในการพัฒนา ดังนั้น กระบวนการพัฒนาชุมชนที่ผ่านไปในแต่ละขั้นตอน จึงอาจจะมีผลเกิดขึ้น ไม่อย่างใด ก็อย่างหนึ่ง ไม่มากก็น้อย เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ในความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน ผลงานที่เกิดขึ้นนี้ ต้องเป็นของประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึงและยุติธรรม

สรุป จากองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนนี้ จะเห็นได้ว่าแต่ละองค์ประกอบต่าง มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ทั้งเกี่ยวพันและเหนี่ยวรั้ง จึงต้องดำเนินงานไปพร้อมๆ กันและมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก เพราะการดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ คือ การพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้ให้มีคุณภาพ มีปริมาณที่เพิ่มขึ้น และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม หากองค์ประกอบขาดหายอย่างหนึ่งอย่างใดก็จะทำให้กระบวนการพัฒนาชุมชนขาดประสิทธิภาพ และไม่ประสบความสำเร็จ

1.7 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา แนวความคิด ความหมาย ลักษณะ และองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนแล้ว พบว่าการพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ การพัฒนาคนให้มีความสุข และการพัฒนากลุ่มคนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2541: 9-13) ดังนี้

1. การพัฒนาคนให้มีความสุข

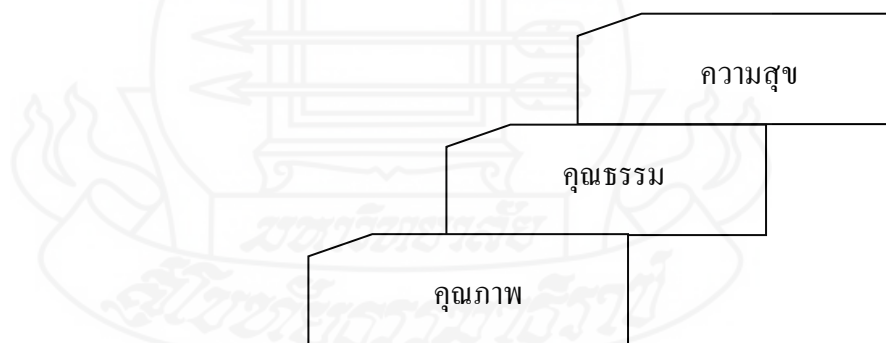
คนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก เพราะคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งเป็นผู้ดำเนินงาน เป็นผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น และเป็นผู้สืบทอดงานพัฒนาไม่ให้สิ้นสุด คนจึงเป็นเป้าหมายที่สุดยอดหรือเป้าหมายสูงสุด (Ultimate goal) ของการพัฒนาชุมชน จึงต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข โดยวิธีต่อไปนี้

1.1 การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ ทำให้คนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ ในการประกอบกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการ ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองแครอบครัว มีความรู้ทางการเมืองและความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เฉลียวฉลาด มีวิสัยทัศน์ สุขภาพดี บุคลิกภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น

1.2 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม คือ ทำให้คนเป็นคนดีทั้งการคิด การพูด และการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ละเว้น อบายมุข ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เอื้ออาทรต่อ คนอื่น รู้จักความพอเพียงในสิ่งต่างๆ มีความอดทนสามารถยับยั้งตนเองไม่ให้ประพฤติชั่วได้ เป็นต้น

1.3 การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ การทำให้คนมีความสุขสงบมีจิตใจดีงาม เยือกเย็น มั่นคง ผ่องใส ไม่มีความเครียด มีความสุขุมเยือกเย็น มีเมตตากรุณา รู้จักความพอเพียง รู้จักประมาณ เข้าถึงสัจธรรมของชีวิต มองโลกในแง่ดี ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่ง ต่างๆ ได้ เป็นต้น

การทำให้คนมีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ ของการที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็งพัฒนาในลำดับต่อไปเป้าหมายของการพัฒนาคนอาจสรุปได้ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

2. การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข

การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข คือ การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่าง ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการ ให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมกันอาจเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจุกกระจายกันก็ได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ จนกลายเป็นองค์กร (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ ขึ้น (Community Network) ทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนบราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น (Civil Community) ชุมชนเข้มแข็ง มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.1 มีจิตสำนึกชุมชน (Community Consciousness) หรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) (ทวีศักดิ์ นพเกษตร, 2541: 8-10) คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่างๆ กับบุคคลอื่นๆ อย่างเท่าเทียมกันและมีมิตรภาพยอมรับในศักยภาพของกันและกันและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิกมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน เป็นต้น

2.2 มีจิตวิญญาณชุมชน (Community Spirituality) (สัจญา สัจญาวิวัฒน์, 2541: 14) คือ การที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน หวังแทนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด เครื่องญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่างๆ ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง ความมีจิตวิญญาณชุมชนทำให้เกิดความ ปิติ สุขอย่างล้นเหลือ และเกิดพลังอย่างมหิพาร เป็นพลังเยียวยา (Healing power) ที่ทำให้คนและชุมชนมี

2.3 เป็นชุมชนเรียนรู้ (Community Learning) คือ (สัจญา สัจญาวิวัฒน์, 2541: 15) สมาชิกช่วยกันเรียนรู้หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกชุมชน และความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน หรือเป็นกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกัน ความรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกันเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

2.4 มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ ประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชนและจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกัน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

2.5 มีการจัดการชุมชนที่ดี (Community Management) คือ สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้ วางแผน จัดกระบวนการ ดำเนินงานและประเมินผล การพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.6 มีเครือข่ายชุมชน (ทวิศักดิ์ นพเกสร, 2541: 9) คือ กระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในองค์กรชุมชนต่างๆ เข้าด้วยกัน ด้วยกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประชาสัมพันธ์ ด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่างๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง

2.7 มีภาวะผู้นำชุมชน (Community Leadership) คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่นและร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุปผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ ผู้ที่เลื่อมประสานแนวความคิดต่างๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชน เพื่อนำมาปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

2.8 เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ คือ สมาชิกและองค์กรต่างๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่างๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์

2.9 เป็นชุมชนสงบสุข ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมารวมตัวกันเป็นชุมชน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสุข บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

2.10 เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ชุมชนดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลายอันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง

ชุมชนที่เข้มแข็งจึงสามารถแก้ปัญหาได้ทุกชนิด ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง และสุขภาพ ถ้าหากทำให้คนมีคุณภาพ มีความสุข ชุมชนเข้มแข็งได้สำเร็จ ก็ถือว่าบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน และสามารถทำให้คนพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สาธารณสุข เป็นต้น (สนทยา พงศรี, 2545: 53-56)

1.8 การมีส่วนร่วม

ประพันธ์ วรรณบวร (2543: 58) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ ตั้งแต่แรกจนกระทั่งถึงการติดตาม และประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถสรุปได้ 5 รูปแบบคือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) การปรึกษาหารือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้อง และได้รับผลกระทบ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นได้บ่อยได้แก่

3.1 การประชุมระดับชุมชน (Community Meeting) เป็นการประชุมที่จัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการต้องส่งตัวแทนเพื่ออธิบายและข้อซักถาม

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นต้องประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาอธิบายข้อซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการ ผลของการประชุมชมนต้องนำเสนอต่อสาธารณะ และผู้เข้าร่วมประชุมต้องรับทราบผล

2. แนวคิดเกี่ยวกับงานอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร

โดยเหตุอาสาพัฒนาชุมชนเป็นอาสาสมัครประเภทหนึ่ง ที่กรมการพัฒนาชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับงานอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัคร

2.1 ความหมายของอาสาสมัครและความสำคัญของงานอาสาสมัคร

อาสาสมัครเป็นคำสองคำรวมกัน คือ อาสา กับ สมัคร อาสาแปลว่า ทำด้วยความเต็มใจ หรือแปลอีกนัยหนึ่งว่า สมัคร ส่วนคำว่า แปลว่า อาสาและเต็มใจ เพราะฉะนั้นทั้งคำว่า อาสาสมัคร จึงเป็นคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน และอาสาสมัคร หมายถึง ผู้ทำงานด้วยความเต็มใจ ไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน เป็นการทำให้เปล่าๆ ไม่คิดเงินทอง (ป๋วย โรจนะบุรานนท์, 2525: 1) ดังนั้น ผู้เป็นอาสาสมัครจึงเป็นบุคคลซึ่งทำหน้าที่ให้บริการโดยปราศจากสินจ้างรางวัล การให้บริการอาจจะเป็นการเสริมสร้างทักษะหรือคุณภาพของอาชีพ หรือการให้สิ่งต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานแก่ชีวิตในบางเวลา งานอาสาสมัครจึงเปิดโอกาสให้คนที่มีความต้องการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมหรือคนทั่วไปได้กระทำหน้าที่ของตนตามที่ต้องการ เมื่อได้ทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จะทำให้เกิดความพึงพอใจที่ได้ช่วยเหลือบุคคลอื่น

สำหรับความสำคัญของงานอาสาสมัครนั้น นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ในสมัยก่อนการอยู่รอดของชุมชนมาจากการให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันของชาวบ้าน โดยไม่หวังค่าตอบแทน เช่น ในงานเก็บเกี่ยวข้าว การช่วยทำงานเกษตร จะมีกิจกรรมอาสาสมัครเกิดขึ้นอยู่เสมอ การที่คนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นและความพอใจในการร่วมงานจะทำให้บุคคลบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการและก่อให้เกิดคุณค่าการยอมรับในสังคม การช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นเหมือนญาติพี่น้องทำให้เกิดความผูกพันที่มีต่อกันและเกิดการร่วมแรงพัฒนาช่วยเหลือกันจนเป็นวัฒนธรรมของชาติที่สืบต่อมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (เสาวนีย์ เสนาสู, 2529: 13)

2.2 บทบาทของอาสาสมัคร

บทบาทของอาสาสมัครในด้านการช่วยเหลืองานแก่ผู้อื่นนั้น สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ (เสาวนีย์ เสนาสุ, 2529: 25)

1. ด้านความคิด ในหน่วยงานต่างๆ อาสาสมัครอาจถูกเลือกให้เป็นกรรมการ อำนวยการ กรรมการบริหารงาน ฯลฯ ฉะนั้นอาสาสมัครเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบาย วางโปรแกรม วางแผนการดำเนินงานของหน่วยงาน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานให้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานของตนมีประโยชน์และรับใช้บริการสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ด้านแรงงาน ผู้ที่เป็นอาสาสมัครด้านนี้ยินดีที่จะสละแรงงานเพื่อการปฏิบัติงานหรือยินดีที่จะให้บริการโดยตรงแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ เช่น อาสาสมัครที่ออกเรียไรงินเพื่อเป็นทุนในการให้ความช่วยเหลือแก่คนทั่วไป อาสาสมัครที่สมัครออกไปพัฒนาแหล่งต่างๆ อาสาสมัครที่ไปให้การเลี้ยงดูเด็กกำพร้าตามสถานสงเคราะห์หรือโรงเรียนต่างๆ อาสาสมัครที่ช่วยในงานกาชาด เป็นต้น

3. ด้านกำลังทรัพย์ ได้แก่ ผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาคเงิน บริจาคที่ดิน อาคารบ้านเรือน เครื่องอุปโภคบริโภค ให้แก่หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานเป็นตัวกลางนำไปให้แก่ผู้ขอรับบริการ ผู้ที่บริจาคทรัพย์จึงถือเป็นอาสาสมัครที่บริจาคทางด้านกำลังทรัพย์

ผู้ที่เป็นอาสาสมัครนั้นอาจจะสละแรงงาน ความคิด และกำลังทรัพย์ พร้อมกันไปก็ได้ การหาอาสาสมัครมาช่วยงานในหน่วยงาน อาสาสมัคร คือ คนซึ่งพร้อมแล้วที่จะให้ความช่วยเหลือ

2.3 หลักการใช้ประชาชนในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่องานอาสาสมัคร

การเลือกคนในชุมชนมาทำหน้าที่ด้านการอาสาสมัคร มีหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ ดังนี้ (เสาวนีย์ เสนาสุ, 2529: 29-30)

1. จะต้องได้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริการอาสาสมัครอย่างดีและมีความรับผิดชอบดี เป็นผู้ริเริ่มวางแผน แนะนำ และบริหารโครงการบริการอาสาสมัคร บุคคลเช่นนี้อาจจะอยู่ในวงการหรือในองค์กรเอกชนใดก็ได้ และไม่จำกัดว่าองค์กรนั้นจะอยู่ในชุมชนใดหรืออาจเลือกคนที่มิตำแหน่งหรือเป็นคนที่มีอยู่ในท้องถิ่นใดก็ได้แต่ถ้าได้คนที่อยู่ในชุมชนเดียวกันก็ยิ่งดี

2. จำเป็นต้องทราบว่าชุมชนนั้นๆ ต้องการอะไร มีปัญหาอย่างไร และอาสาสมัครจะช่วยบำบัดแก้ไขหรือป้องกันปัญหาความต้องการนั้นได้หรือไม่ อย่างไร

3. งานบางอย่างจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น หน่วยอนามัย โรงเรียน หรือองค์กรสังคมสงเคราะห์ อาจต้องใช้ทั้งผู้มีวิชาชีพอาสาสมัครในกรณีเช่นนี้ ทั้งจะต้องกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีวิชาชีพและอาสาสมัครลงไปให้เด่นชัด เพื่อจะได้ทำงานประสานกันอย่างดี ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

4. ควรจะแถลงปัญหาความเดือดร้อนต้องการในชุมชนให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ โดยใช้สื่อสารมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ การประกาศในที่สาธารณะต่างๆ ตลอดจนในการสัมภาษณ์บุคคลเป็นรายตัวไป หรือด้วยสื่อสารมวลชนอื่นเท่าที่มีอยู่ในชุมชนนั้นๆ

5. บุคคลที่สนใจจะอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมนั้น ควรจะได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบดี เพื่อจะได้ร่วมกันพิจารณาว่าอาสาสมัครผู้ใดควรจะทำอะไรจึงจะเหมาะสมที่สุด หากทำการจัดหาอาสาสมัครโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของผู้สมัครแล้ว จะทำให้อาสาสมัครนั้นยุ่งยากใจ และผู้ที่ได้รับบริการจากอาสาสมัครนั้นก็จะได้รับความช่วยเหลือไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย

6. ผู้ที่รับผิดชอบในการรับสมัครและคัดเลือกอาสาสมัครนั้น จะต้องเข้าใจลักษณะงานแต่ละประเภทที่อาสาสมัครได้รับมอบหมายอย่างชัดเจนถ่องแท้ อีกทั้งจะต้องรู้ด้วยว่างานประเภทนั้นๆ จะมีวิธีดำเนินการอย่างไรบ้าง และต้องการได้ผู้มีคุณสมบัติอย่างไรจึงจะทำงานนั้นๆ ได้ เพื่ออาสาสมัครจะได้เข้าใจงานที่ตนได้รับมอบหมายอย่างเพียงพอ และพิจารณาตัวเองได้ว่าตนจะสามารถทำงานนั้นๆ ได้หรือไม่

7. ควรให้อาสาสมัครตระหนักถึงข้อผูกพันที่ตนจะต้องรับผิดชอบเมื่ออาสาสมัครเข้าทำงานให้แก่สังคมแล้ว ตลอดจนให้โอกาสแก่ออาสาสมัครได้ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะข้อผูกพันที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่ ขอมรับสัญญาว่าตนจะอุทิศเวลาทำงานของตนให้แก่ชุมชน อุทิศความพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ และมีความตั้งใจจริงที่จะรับการฝึกอบรม ขอมรับฟังคำแนะนำ และใช้คำแนะนำนั้นให้เป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานอาสาสมัคร

หลักการทั้ง 7 ประการดังกล่าวมาแล้วนี้ จำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานบริการอาสาสมัครขึ้น ในชุมชนเพื่อจะได้ใช้ทรัพยากรกำลังคน (Human Resources) เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม

2.4 แนวทางปฏิบัติสำหรับอาสาสมัคร

การปฏิบัติตนของอาสาสมัครเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งผู้เข้ามาเป็นอาสาสมัครจะต้องทราบว่าควรจะทำตัวอย่างไรจึงจะได้รับการยอมรับและศรัทธาจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งในเรื่องนี้ เสาวนีย์ เสนาสุ (2529: 33-35) ได้สรุปว่า อาสาสมัครควรจะมีความรู้และมีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. รู้หน้าที่การงานขององค์กรที่ตนสังกัดอยู่ เรื่องนี้สำคัญมาก เพราะการที่เราเป็นอาสาสมัครที่ไหนก็เท่ากับว่าเราเป็นตัวแทนขององค์กรนั้น เราอาจจะถูกถามเกี่ยวกับองค์กรของเรา เช่น อยู่ที่ไหน ทำงานอะไร มีบริการอะไรบ้าง ถ้าเราตอบไม่ได้ก็จะขายหน้าไม่น้อย
2. รู้ขอบเขตหน้าที่การงานของหน่วยงานที่ตนไปทำงานอยู่ด้วย หรือไปปฏิบัติงานให้ เรื่องนี้แตกต่างจากข้อ 1 เพราะบางคนเป็นอาสาสมัครขององค์กรหนึ่ง แต่ไปทำงานให้อีกหน่วยงานหนึ่ง เช่น อาสาสมัครของสภาสังคมสงเคราะห์ฯ ไปช่วยปฏิบัติงานเลี้ยงดูเด็กในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ อาสาสมัครผู้นั้นก็ควรรู้หน้าที่การงานทั้งสองสภาสังคมสงเคราะห์ฯ และของสถานสงเคราะห์เด็กนั้นด้วย
3. รู้ว่าในชุมชนของตนนั้นมีบริการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน จะไปติดต่อขอรับความช่วยเหลือได้อย่างไร กับใคร เหล่านี้เป็นต้น เพื่อที่อาสาสมัครจะสามารถแนะนำให้ผู้เดือดร้อนไปขอรับบริการได้อย่างถูกต้อง
4. รู้กำลังความสามารถของตน คือ จะต้องรู้ว่า
 - 4.1 มีความถนัด ความชำนาญ และความสนใจทางด้านไหน จะได้เลือกงานทางด้านนั้น ในขั้นแรกอาจได้งานไม่ตรงกับความต้องการ ก็อาจขอเปลี่ยนงานได้ในโอกาสต่อไป ไม่ควรเลือกงานตามผู้อื่นเพราะอาจจะเกิดความยุ่งยากใจได้ในภายหลัง
 - 4.2 ครอบครัวยินยอมให้ไปทำงานอาสาสมัครได้ เพราะการทำงานนี้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัว
 - 4.3 มีเวลาพอที่จะทำงานอาสาสมัครได้ตามที่เขาต้องการหรือไม่ถ้าหากไม่ได้ก็ไม่ควรรับทำ จะต้องรู้จักจัดเวลาของตนเองให้เหมาะสม
 - 4.4 ด้านกำลังกายและจิตใจอำนวยให้หรือไม่ จะต้องประเมินดูก่อนที่จะรับปากช่วยทำงานต่างๆ
5. จะต้องเอาใจใส่และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ถ้าไปปฏิบัติงานไม่ได้ก็ควรหาทางแจ้งให้หัวหน้าหน่วยทราบล่วงหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานที่ละทิ้งไม่ได้ ต้องรีบแจ้งเพื่อจะได้หาคนแทน อาสาสมัครควรจะขยันขันแข็งและทำงานอย่างจริงจังประดุจเจ้าหน้าที่ประจำคนหนึ่งขององค์กร
6. ต้องเคร่งครัดต่อระเบียบข้อบังคับขององค์กร ถ้าหน่วยงานที่อาสาสมัครไปปฏิบัติงานมีข้อห้ามเจ้าหน้าที่อย่างไร ก็ไม่ควรละเมิดกฎข้อบังคับนั้น เป็นการไม่สมควรที่จะยกเอาความเป็นอาสาสมัครขึ้นมาเป็นเหตุผลในการทำผิดกฎหรือระเบียบของหน่วยงานนั้นๆ เพราะจะต้องนึกถึงว่าถ้าเราไม่ได้อยู่ในฐานะอาสาสมัครแต่อยู่ในฐานะเจ้าหน้าที่ประจำบ้างเราจะรู้สึกอย่างไร การทำอะไรจึงควรทำให้เสมอต้นเสมอปลาย อย่าให้เขานินทาว่าร้ายได้

7. ยอมรับสภาพอันจำกัดขององค์กรที่ไปทำงานให้ กล่าวคือ จะต้องไม่เรียกร้องความสะดวกสบายจนเกินไป ต้องมีความอดทนต่อความยากลำบากหรือรู้จักแบ่งส้นปันส่วน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เท่าที่เขามีอยู่ เหล่านี้เป็นต้น

8. ให้ความร่วมมือแก่ผู้ร่วมงาน อาสาสมัครพึงระลึกว่าเราไปทำงานให้เขา ไปช่วยเหลือเขา ไม่ใช่ไปเป็นผู้บังคับบัญชาหรือคอยจับผิดเขา ฉะนั้นจะต้องพยายามผ่อนคลายหรือแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ประจำให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ใช่ไปเพิ่มภาระหรือทำความหนักใจให้แก่เขา

9. ระมัดระวังในเรื่องกิริยาจาจก ควรมีความยิ้มแย้มแจ่มใสมีน้ำใจ

10. รู้จักแต่งกายให้เหมาะสม คือ สุภาพ สะอาด เรียบร้อย ไม่ควรมุ่งหมายที่จะแต่งตัวประกวดแข่งกัน เราต้องมุ่งเรื่องผลงานเป็นใหญ่ เรื่องการแต่งกายนี้เพื่อป้องกันปัญหาอาจเกิดขึ้นได้ องค์กรหลายแห่งได้คิดจัดทำเครื่องแบบอาสาสมัครขึ้น เช่น สภาสงเคราะห์ฯ ใช้ชุดสีน้ำเงิน มีกระดุมตราสภาสงเคราะห์ติดเสื้อ สโมสรวัฒนธรรมหญิงใช้เครื่องแบบสีเทา เป็นต้น

11. ให้ความเห็นอกเห็นใจแก่ผู้รับบริการ เช่น มีผู้มาติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เราทำอยู่ เราต้องอำนวยความสะดวกให้ทำตนเป็นตัวแทนของหน่วยงานนั้น และแนะนำให้เขาไปรับบริการได้อย่างถูกต้อง

12. พยายามปรับตนเองให้กับผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนร่วมงานต้องรู้จักให้อภัยกัน ต้องมีใจคอหนักแน่น มีความอดทน พยายามปรับตัวเข้าหากัน

13. หากมีปัญหาข้อขัดข้องในการทำงานต้องปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ไข โดยปกติทางองค์กรที่ตนสังกัดอยู่จะมีกรรมการออกไปเยี่ยมเยียนการทำงานของอาสาสมัคร และช่วยแก้ปัญหาให้ถ้าหากอาสาสมัครมีปัญหาหรืออยากจะเสนอแนะความคิดเห็นในเรื่องอะไร ก็ติดต่อกับกรรมการนั้นได้

14. ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานขององค์กรที่ตนสังกัดอยู่ และเมื่อองค์กรต้องการความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนก็จะต้องช่วยติดต่อให้ เช่น จำหน่ายบัตรการกุศล หรือเรียกรับบริจาค เป็นต้น ซึ่งเรื่องนี้ต้องการคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตอย่างมาก

15. ทำหน้าที่เชิญชวนผู้อื่นให้เป็นอาสาสมัคร เพื่อประโยชน์ของงานสังคมสงเคราะห์ เพราะงานสังคมสงเคราะห์และงานพัฒนาชุมชนนั้นยังต้องการได้อาสาสมัครอีกเป็นจำนวนมาก

แนวปฏิบัติโดยสรุปก็คือ ถ้าหากเกิดการเบียดเบียนขึ้นมาจะต้องระลึกถึงภาระหน้าที่ที่เราต้องรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะที่เราเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ส่วนฝ่ายองค์กรที่ใช้อาสาสมัครก็เช่นกันจะต้องมีความยืดหยุ่นบ้างพอสมควร คือ จะต้องเข้าใจว่าอาสาสมัครนั้น ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ประจำ เราจะเอาระบบการบังคับบัญชาต่อเจ้าหน้าที่ประจำไปใช้กับอาสาสมัครไม่ได้มากนัก นอกจากนี้หัวหน้าองค์กรหรือกรรมการขององค์กรควรจะรู้จักอาสาสมัครในสังกัดของตนเป็นอย่างดีทุกด้าน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครั้ว ความรู้ความสามารถ ปัญหาต่างๆ ของอาสาสมัคร จะต้องมีความเห็นอกเห็นใจหรือช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถทำได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาพัฒนาชุมชน

3.1 แนวความคิด

กรมการพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2557: 1-5) มีภารกิจ หน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชน พัฒนางค์กร อาสาสมัครและผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในชนบท ซึ่งรวมถึงการมีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจชุมชนและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ทั้งนี้ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักในการทำงานเพื่อให้ประชาชนและองค์กรชุมชน ท้องถิ่นสามารถช่วยตนเอง และพึ่งตนเอง คือบริหารการพัฒนาได้ด้วยตนเองในที่สุด

จากแนวคิดดังกล่าวกรมการพัฒนาชุมชนได้เล็งถึงความสำคัญของอาสาสมัครชาวบ้านที่มีต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล จึงได้กำหนดดำเนิน “โครงการพัฒนาผู้นำ อาสาพัฒนาชุมชน” ขึ้น ด้วยความเชื่อมั่นว่าการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่ง คือ การที่ประชาชนพิจารณาตนเองทำงานด้วยความเต็มใจและเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยการเป็นอาสาสมัครในการพัฒนาชนบท หรือเป็นอาสาพัฒนาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีโอกาส มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อชุมชน มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทยิ่งขึ้น โดยเป็นอาสาสมัครในการพัฒนาชุมชนของตนให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยจุดมุ่งหมายสุดท้ายคือ “ประชาชนทุกคนเป็นอาสาพัฒนาชุมชน”

3.2 ความเป็นมา

3.2.1 ระยะเริ่มต้น คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ “โครงการอาสาพัฒนาชนบท” โดยให้กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการรับสมัครคัดเลือกผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปที่ยังไม่มีงานประจำ เข้ามาเป็น “อาสาพัฒนา” และส่งออกไปปฏิบัติงานพัฒนาในชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 แต่เนื่องจากอาสาพัฒนาดังกล่าวเป็นหนุ่มสาวและเป็นบุคคลภายนอก ดังนั้นอาสาพัฒนาเข้าไปปฏิบัติงานพัฒนาในหมู่บ้านและเมื่อครบกำหนด 1 ปี ก็ออกจากหมู่บ้านไป การปฏิบัติงานจึงไม่ต่อเนื่อง กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้จัดตั้งโครงการขึ้นอีกโครงการหนึ่ง โดยให้ถือว่าเป็นโครงการหนึ่งของโครงการอาสาพัฒนาชนบท เรียกว่า “โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน” โดยจัดให้มีอาสาพัฒนาขึ้นอีกประเภทหนึ่งที่คัดเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติและลักษณะเป็นผู้นำ จิตใจเสียสละ และสมัครใจทำงานเพื่อส่วนรวม มาฝึกอบรมให้ปฏิบัติงานพัฒนาในหมู่บ้านต่างๆ ตำบลละ 1 คน เรียกว่า “ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.)” ให้มีภาระหน้าที่บริหารและดำเนิน โครงการหรืองานตามนโยบายของคณะกรรมการพัฒนาตำบล (กพต.) หรือคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน (กพม.) ในขณะนั้น รวมทั้งช่วยเหลือพัฒนากรและเจ้าหน้าที่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ซึ่งปฏิบัติงานในตำบลนั้น และให้ปฏิบัติงานประจำที่ศูนย์พัฒนาตำบล นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้าน/ตำบล ได้เข้าร่วมในการพัฒนาอย่างเต็มที่ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการ “โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน” เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2512 และได้เริ่มทดลองดำเนินการในจังหวัดสกลนครและกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้นำ อช. ที่ปฏิบัติงานไม่มีเงินเดือนหรือสินจ้างแต่ได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าเลี้ยงชีพ เดือนละ 200 บาท

3.2.2 ระยะปรับปรุง จากการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ปรากฏว่าได้ผลสัมฤทธิ์ความมุ่งหมายของทางราชการอย่างยิ่งและงานพัฒนาชุมชนได้ขยายออกไปกว้างขวางครอบคลุมทุกจังหวัด กอปรกับความจำเป็นของสถานการณ์ชนบทส่วนใหญ่ของประเทศควรได้รับการพัฒนาอย่างรีบด่วน กรมการพัฒนาชุมชนจึงขอเสนอขอปรับปรุงแก้ไขโครงการต่อฝ่ายรักษาความมั่นคงแห่งชาติ คณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2515 และได้รับอนุมัติโดยมีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม 2513 ซึ่งมีการปรับปรุงหลักการดำเนินงานโครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน คือ ขยายการดำเนินงานโครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนให้แพร่หลายในทุกจังหวัด โดยทุกจังหวัดมีผู้นำ อช. ปฏิบัติงานในตำบลที่มีหมู่บ้านเน้นหนัก ตำบลละ 1 คน โดยที่ผู้นำ อช. เป็นราษฎรในท้องถิ่นที่มีจิตใจเสียสละและสมัครใจทำงานเพื่อส่วนรวมในรูปของงานอาสาสมัคร ไม่ควรมีเงินเดือนประจำหรือค่าตอบแทนในรายเดือน แต่มีผลจากการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละของผู้นำ อช. ทำให้เกิดผลและสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนและหาก

คณะกรรมการหมู่บ้านและตำบลยอมรับในผลงานของผู้นำ อช. นั้น ก็อาจเสนอทางราชการพิจารณาจ่ายเงินบำเหน็จตอบแทนเป็นรางวัลหรืออานิสงส์ เป็นรายปีๆ ละ 1,000 บาทต่อคน หลังจากได้ปฏิบัติหน้าที่ครบ 1 ปี แล้ว

ต่อมาเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2519 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการให้กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน) ขยายการดำเนินโครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ออกให้กว้างขวางทั่วประเทศ โดยครอบคลุมทุกตำบลที่ได้เปิดเป็นเขตพัฒนาชุมชน ทำให้จำนวนผู้นำ อช. และปริมาณงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ปี พ.ศ. 2525 งานอาสาพัฒนาชุมชน เริ่มยังลึกลงสู่ระดับหมู่บ้าน ราษฎรเกิดความตื่นตัวแสดงความปรารถนาและปวารณาตัวเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือชุมชนโดยไม่หวังค่าตอบแทนหรือสินจ้างใดๆ มากขึ้น นับเป็นความสำเร็จของงานอาสาพัฒนาชุมชนระดับหมู่บ้าน ขึ้น “อาสาพัฒนาชุมชน (อช.)”

ปี พ.ศ. 2531 – 2532 ขยายการคัดเลือกผู้นำ อช. ครบทุกตำบลๆ ละ 2 คน (ชาย 1 คน หญิง 1 คน)

ปี พ.ศ. 2542 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ อช. และผู้นำ อช. รวมตัวกันจัดตั้งชมรมอาสาพัฒนาชุมชนเพื่อให้อช. และผู้นำ อช. สามารถผนึกกำลังเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล มากขึ้น ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2542 ชมรมอาสาพัฒนาชุมชนระดับเขต 12 ชมรม ได้ร่วมกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็น “สมาคมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย”

3.2.3 ระยะเวลาปัจจุบัน พ.ศ. 2547 – ปัจจุบัน กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินงานพัฒนาอาสาพัฒนาชุมชน โดยมีระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 ตามระเบียบฯ กำหนดให้มีอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) หมู่บ้านละไม่น้อยกว่า 4 คน มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี โดยให้มีจำนวนชาย หญิง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลละ 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน อช. และผู้นำ อช. อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี และเมื่อปฏิบัติงานครบวาระแล้วอาจได้รับคัดเลือกให้ปฏิบัติงานต่อไปอีก

3.3 งานอาสาพัฒนาชุมชน

งานอาสาพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2551: 9-10) เป็นงานที่แสดงถึงความเสียสละความสุขสบายหรือประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่พึงจะเกิดขึ้นในการปรับเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล

3.3.1 ประเภทของอาสาพัฒนาชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) อาสาพัฒนาชุมชน

“อาสาพัฒนาชุมชน” คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคม หมู่บ้านให้ปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครในหมู่บ้านหนึ่ง เรียกชื่อย่อว่า “อช.” มีจำนวนหมู่บ้านละอย่างน้อย 4 คน โดยให้มีจำนวนชายหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

2) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน

“ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน” คือ อาสาพัฒนาชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคมอาสาพัฒนาชุมชน เพื่อให้ปฏิบัติงานอาสาสมัครในฐานะผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในตำบลหนึ่ง เรียกชื่อย่อว่า “ผู้นำ อช.” มีจำนวน 2 คน (ชาย 1 คน หญิง 1 คน)

3.3.2 บทบาทของ อช. และผู้นำ อช.

เมื่อได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งแล้ว อช. และผู้นำ อช. จะมีบทบาทสำคัญ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) เป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล โดยเป็นผู้ริเริ่ม สร้างสรรค์ ประสานงานและดำเนินการพัฒนาร่วมกับชาวบ้าน ซึ่งการที่ อช. และผู้นำ อช. เป็นคนในหมู่บ้านจึงทำให้เป็นผู้ที่รู้ว่าอะไรเป็นปัญหาความต้องการของชาวบ้าน อะไรอยู่ในขีดความสามารถที่ชาวบ้านจะร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาคือความต้องการกันเองได้ หรือถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ก็จะขอความร่วมมือสนับสนุนจากใคร ที่ไหนได้บ้าง

2) เป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน แม้ว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจะเป็นนักพัฒนามืออาชีพที่มีความปรารถนาดี อยากรให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ก็เป็นคนนอกหมู่บ้านจึงต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนจาก อช. และผู้นำ อช. ในด้านต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.3 หน้าที่ของ อช. และ ผู้นำ อช.

ตามบทบาทการเป็นนักพัฒนา ผู้ริเริ่ม สร้างสรรค์งานพัฒนาร่วมกับชาวบ้าน และเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน อช. และผู้นำ อช. จึงจำเป็นต้องมีหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ.2547 ดังนี้

1) กระตุ้นให้องค์กรประชาชนรู้ปัญหาของหมู่บ้าน และสามารถวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาได้เอง รวมถึงการกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักช่วยเหลือตนเอง และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 2) ริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา โดยเป็นที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัคร ตลอดจนองค์กรประชาชนและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ
- 3) ช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน
- 4) เป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์กรประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชนหรือเอกชนอื่นๆ
- 5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามเวทีประชาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือทางราชการมอบหมาย

3.3.4 บทบาทภารกิจ อช และผู้นำ อช

กรมการพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2557: 6) ได้มอบหมายภารกิจ แก่อาสาพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดย

- 1) การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท (จปฐ./กชช./2ค./อื่นๆ) รวมทั้งการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ กำหนดเป็นแผนงาน/กิจกรรม บรรจุในแผนชุมชน ประเมินผล เปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและภาพรวมของหมู่บ้านในแต่ละปี
- 2) การขับเคลื่อนแผนชุมชน ร่วมมือกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน จัดเวทีประชาคม วิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน
- 3) การขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ชุมชน ร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อเผยแพร่ความรู้ ปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ ให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงเข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
- 4) การส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นแบบอย่างที่ดีในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง และร่วมกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยในหมู่บ้าน/ตำบล
- 5) การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนและร่วมดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง
- 6) การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดทุกชนิด แนะนำให้ความรู้แก่เพื่อนบ้านเพื่อให้เข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด รวมทั้งร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ตำบล
- 7) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแกนหลักในการวางแผนและจัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน/ตำบล

8) การแก้ไขปัญหาความยากจน ร่วมประชุมวางแผนร่วมกับผู้นำอื่นๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและร่วมกันจัดทำแผนแก้ไขปัญหาให้กับครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง

9) การส่งเสริมอาชีพ เพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมอาชีพที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และครัวเรือนสามารถพึ่งตนเองได้

10) การส่งเสริมทุนชุมชน ร่วมจัดเก็บและวิเคราะห์ทุนชุมชน สนับสนุนการนำข้อมูลทุนชุมชนมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งร่วมดำเนินงานพัฒนาทุนชุมชนในพื้นที่ร่วมกับภาคีการพัฒนา

อช./ผู้นำ อช. เลือกทำข้อใดก็ได้ตามความถนัดและความต้องการของชุมชน แต่หากทำได้ถึง 4 ข้อ อช./ผู้นำ อช. ก็จะได้ขึ้นชื่อว่ามีความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน

4. บริบทของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ มีโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วย 3 กลุ่มงาน 1 ฝ่าย และ 15 อำเภอ คือ กลุ่มงานยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชน กลุ่มงานสารสนเทศการพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ฝ่ายอำนวยการ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่งงานอาสาพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน รวมบุคลากรทั้งสิ้นในสังกัดสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ รวม 113 คน หัวหน้าหน่วยงาน คือ ตำแหน่งพัฒนาการจังหวัด คือ นางยุพา ศรีแก้วหล่อ

ข้อมูลอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำนวนอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ในจังหวัดนครสวรรค์ จาก 15 อำเภอ แบ่งจำนวนตามรายอำเภอ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์, 2559) ดังนี้

1. อำเภอเมืองนครสวรรค์ มีอาสาพัฒนาชุมชน 684 คน
2. อำเภอชุมแสง มีอาสาพัฒนาชุมชน 500 คน
3. อำเภอโกรกพระ มีอาสาพัฒนาชุมชน 228 คน
4. อำเภอท่าตะโก มีอาสาพัฒนาชุมชน 444 คน
5. อำเภอพยุหะคีรี มีอาสาพัฒนาชุมชน 500 คน
6. อำเภอเก้าเลี้ยว มีอาสาพัฒนาชุมชน 152 คน
7. อำเภอหนองบัว มีอาสาพัฒนาชุมชน 428 คน
8. อำเภอไพศาลี มีอาสาพัฒนาชุมชน 404 คน

9. อำเภอตากฟ้า มีอาสาพัฒนาชุมชน 304 คน
10. อำเภอตากถี มีอาสาพัฒนาชุมชน 500 คน
11. อำเภอบรรพตพิสัย มีอาสาพัฒนาชุมชน 472 คน
12. อำเภอลาดยาว มีอาสาพัฒนาชุมชน 596 คน
13. อำเภอแม่วงก์ มีอาสาพัฒนาชุมชน 264 คน
14. อำเภอแม่เปิน มีอาสาพัฒนาชุมชน 96 คน
15. อำเภอชุมตาบง มีอาสาพัฒนาชุมชน 92 คน

โดยบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนของจังหวัดนครสวรรค์ คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินงานตามแผน โครงการ และด้านการประสานงาน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำมาเป็นกรอบในการศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับงานอาสาพัฒนาชุมชน ดังนี้

วินัย โยธาฤทธิ (2546) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่นอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ และการได้รับคำชมเชยหรือเกียรติคุณดีเด่น โดยมีค่าสัมฤทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.557 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 31.00 ประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับต่ำ สภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย สภาพปัญหา อุปสรรคส่วนตัว คือ เศรษฐกิจในครอบครัวไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ขาดความชัดเจนในหน้าที่ แนวทางแก้ไข คือ ควรที่จะเพิ่มค่าตอบแทนให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ควรที่จะมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับทราบว่าอาสาพัฒนาชุมชนคือใคร มาจากไหน มีบทบาทหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างไร สภาพปัญหาอุปสรรคภายนอก คือ

ขาดงบประมาณ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีรายได้น้อย สมาชิกมีความตระหนักและความรับผิดชอบในการที่จะพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนน้อย ไม่มีศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมใช้ในการเก็บขยะ แนวทางแก้ไข คือ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ ควรรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรักสิ่งแวดล้อม และจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ควรมีแหล่งข้อมูลข่าวสารในชุมชน ควรจัดหาถังขยะและสถานที่ทิ้งขยะ

สมศักดิ์ สมบูรณ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การได้รับการฝึกอบรม การได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน การได้รับความช่วยเหลือหรือรางวัลเกียรติคุณดีเด่น การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ การติดต่อกับบุคคลภายนอก การใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิภาพรรณ เทียมธรรม (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนปฏิบัติงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2535 หมวด 3 ข้อ 17 ข้อ 18 ของผู้นำ อช. โดยภาพรวมปฏิบัติได้ดี เช่น การช่วยเหลือสนับสนุนในการสำรวจข้อมูล จปฐ./กชช.2ค และข้อมูลอื่นๆ จัดระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติงานเป็นกำลังหลักในการดำเนินงานร่วมกับศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช.ต.) เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของชุมชน ตามภารกิจเร่งด่วน 4 ด้าน ของผู้นำ อช. ภาพรวม 2 ด้าน ปฏิบัติได้ดี คือ ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติงานตามปัจจัยความสามารถของผู้นำ อช. เห็นว่ารายด้าน 2 ด้าน ปฏิบัติได้ดี คือ ด้านวิชาการและเทคนิควิธีการทำงานและมนุษย์สัมพันธ์ 1 ด้าน ปฏิบัติได้ปานกลาง คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ผู้นำ อช. ที่มี เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกันการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ผู้นำ อช.

ที่มีการศึกษา มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและเคยผ่านฝึกอบรมที่แตกต่างการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการศึกษาค้นคว้านี้ให้เห็นว่า การศึกษา ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การเคยผ่านการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบฯ และการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายของผู้นำ อช. มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำ อช. ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อไป

รัชนิกรณ์ คุปรัตน์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของอาสาพัฒนาชุมชน ในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านท่อม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า 1. สภาพการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนตำบลบ้านท่อม ตำบลบ้านท่อมมีความเจริญเติบโตมีสภาพเป็นพื้นที่ กิ่งชนบทกึ่งเมือง ชาวบ้านออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชน กับการพัฒนาท้องถิ่นลดน้อยลง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนใจงานโครงสร้างพื้นฐานมากกว่า งานด้านการพัฒนา ทำให้ความสำคัญในการทำงานของ อช. ลดลง งานของ อช. ตำบลบ้านท่อมส่วนใหญ่จะเป็นงานทางด้านการพัฒนาองค์กรสวัสดิการ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น 2. การพัฒนาสมรรถนะของอาสาพัฒนาชุมชนตำบลบ้านท่อม กระบวนการพัฒนาสมรรถนะของอาสาพัฒนาชุมชนตำบลบ้านท่อมเป็นการจัดทำโดยใช้การมีส่วนร่วม โดยให้กลุ่ม อช. ร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมิน โดยมีการพัฒนาสมรรถนะหลักๆ คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการสร้างความเข้าใจ ขั้นที่ 2 การร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 3 การค้นหาแนวทางแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 การสรุปบทเรียน ผลการพัฒนา อช. มีความรู้/ทักษะ/เจตคติต่อการปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนมากขึ้น

ปิยะกร แก้วมณี (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนตำบลหนองปลาไหล อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสตรี ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 2. ด้านการทำข้อตกลงร่วมกันและระเบียบของกลุ่ม 3. ด้านการวางแผน 4. ด้านการดำเนินงานตามแผน 5. ด้านการพัฒนาผู้นำและสมาชิกให้มีจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน และ 6. ด้านการประเมินผล การดำเนินงานของกลุ่มที่เป็นประเด็นปัญหาชัดเจน ได้แก่ ด้านการทำข้อตกลงร่วมกันหรือระเบียบของกลุ่ม การจัดทำยังขาดความชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร แนวทางการพัฒนาควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือด้านวิชาการ ทั้งการกำหนดระเบียบหรือข้อตกลงที่แน่นอน ส่วนด้านการวางแผนการดำเนินงาน กลุ่มได้ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรบริหารส่วนตำบล/สมาชิกสภา อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการวางแผนการดำเนินงาน ในด้านดำเนินการตามแผน กลุ่มไม่มีตารางกำหนดการปฏิบัติงานกลุ่มและงานสังคมในชุมชน จึงควรจัดทำบอร์ดโครงสร้างตำแหน่งและ

หน้าที่ของสมาชิกตีตประกาศไว้ในสถานที่ตั้งของกลุ่มเพื่อให้สะดวกในการดำเนินงานกลุ่มและเพื่อแจ้งหรือย้าให้สมาชิกทราบ และด้านการประเมินผลของกลุ่ม พบปัญหาสมาชิกกลุ่มขาดความเอาใจใส่และขาดความรู้ ความสามารถ ด้านการประเมินผล ควรให้สมาชิกได้รับการอบรมร่วมกำหนดแนวทางการประเมินผลการทำงานในแต่ละด้านของกลุ่ม โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษาแนะนำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ โดยทำการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มุ่งที่จะศึกษาถึงปัญหาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ และศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน พัฒนาการอำเภอ นักวิชาการพัฒนาชุมชน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 8 คน และอาสาพัฒนาชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ จาก 15 อำเภอ ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 5,664 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาพัฒนาชุมชน ผู้ศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากอาสาพัฒนาชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ จาก 15 อำเภอ จำนวน 5,664 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การหาขนาดตัวอย่างของประชากร จำนวน 5,664 คน ด้วยวิธีการคำนวณตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

กำหนดให้

n = จำนวนขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อน

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{5,664}{1+5,664(0.05)^2} \\ &= 373.6 \end{aligned}$$

จากการใช้สูตรข้างต้น ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งหมด 374 คน เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างที่มากพอและป้องกันการได้รับข้อมูล ไม่ครบถ้วน ผู้ศึกษาจึงเก็บตัวอย่างจำนวน 380 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ที่เป็นอาสาพัฒนาชุมชนในพื้นที่อำเภอต่างๆ ของจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 5,664 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 380 คน

2) จำแนกอาสาพัฒนาชุมชนออกเป็นกลุ่มๆ รายอำเภอ ซึ่งแบ่งออกเป็น 15 อำเภอ ดังตารางที่ 3.1

3) แบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 380 คน ออกเป็น 15 อำเภอ โดยแบ่งตามสัดส่วนของอาสาพัฒนาชุมชนในอำเภอนั้นๆ เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ} = \frac{\text{จำนวนอาสาพัฒนาชุมชนในอำเภอต่างๆ} \times 380}{5,644}$$

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 15 อำเภอ ในจังหวัดนครสวรรค์

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เมืองนครสวรรค์	684	45
ชุมแสง	500	34
โกรกพระ	228	15
พยุหะคีรี	500	34
เก้าเลี้ยว	152	10
ท่าตะโก	444	30
หนองบัว	428	29
ไพศาลี	404	27
ตากฟ้า	304	21
ตากลิ	500	34
ลาดยาว	596	39
บรรพตพิสัย	472	32
แม่วงก์	264	18
แม่เปิน	96	6
ชุมตาบง	92	6
รวม	5,664	380

เมื่อทำการแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร (Proportional Stratified Sampling) แต่ละชั้นภูมิแล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ อาสาพัฒนาชุมชนในแต่ละอำเภอตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ จนครบ 380 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่างนี้ ผู้ศึกษาใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน พัฒนาการอำเภอ นักวิชาการพัฒนาชุมชน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 8 คน

โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มงานที่รับผิดชอบงานอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน
 - 2) นักวิชาการพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด ที่รับผิดชอบงานอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน
 - 3) นักวิชาการพัฒนาชุมชนระดับอำเภอ (พัฒนากร) ที่มีประสบการณ์งานอาสาพัฒนาชุมชนอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 2 คน
 - 4) พัฒนาการอำเภอที่มีประสบการณ์งานอาสาพัฒนาชุมชนอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 2 คน
 - 5) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่เคยได้รับรางวัลผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่น จำนวน 2 คน
- ทั้งนี้กลุ่มบุคคลดังกล่าว เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ โดยศึกษาทฤษฎีและแนวคิด เอกสารตำราต่างๆ ปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา การปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

2.1.1 แบบสอบถาม ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาพัฒนาชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ สถานภาพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของอาสาพัฒนาชุมชนต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนโครงการ และด้านการประสานงาน จำนวน 44 ข้อ โดยเป็นคำถามปลายปิด ประเภทมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยเรียงลำดับคะแนนของความคิดเห็น คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของอาสาพัฒนาชุมชนต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนโครงการ และด้านการประสานงาน จำนวน 21 ข้อ โดยเป็นคำถามปลายปิด ประเภทมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยเรียงลำดับคะแนนของความคิดเห็น คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ โดยเป็นคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ ด้านการประสานงาน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ ด้านการประสานงาน

2.2 การสร้างเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

2.2.2 จัดสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตรวจสอบให้คำแนะนำ เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) นายพรเทพ สุวรรณพงศ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ 2) นายณัฐกิตติพรหมมา ผู้อำนวยการกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเสนาท อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) นายอคุลย์ ทองน้อย รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำดี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินว่าคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าข้อคำถามวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ให้ 1 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ ตรงกับจุดประสงค์ให้ 0 คะแนน และถ้าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์ให้ -1 คะแนน แล้วนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนบันทึกลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ยสำหรับข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum x}{N}$$

IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum x$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) แบบสอบถามกับอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2.2.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระได้แนะนำและปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมของการใช้ภาษา จากนั้นได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและการใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามคำแนะนำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล เพื่อการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ
อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งใช้สำหรับสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่มาจาก
อาสาพัฒนาชุมชนที่ปฏิบัติงานในจังหวัดนครสวรรค์ โดยการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในแต่ละอำเภอ

3.2 การเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็น
เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่เคยได้รับรางวัล ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริม
สนับสนุนการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชน โดยผู้ศึกษาคำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์
ด้วยตนเอง

3.3 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ งานวิจัย รายงานทางวิชาการ ระเบียบ กฎหมาย
และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และ
แบบสอบถามส่วนที่เป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยการวิเคราะห์สรุปเนื้อหาในภาพรวม เพื่อตอบ
คำถามในการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วน
ที่เป็นคำถามแบบปลายปิด โดยใช้หลักการวิเคราะห์เชื่อมโยงกันในเชิงเหตุและผลของข้อมูล
ที่ศึกษา ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D)

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ
แบบสอบถามใช้ค่าความถี่และร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 เกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงาน
ของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ และส่วนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน
ของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ โดยนำแบบสอบถามมาดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์
ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	คะแนน 5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	คะแนน 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	คะแนน 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	คะแนน 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	คะแนน 1 คะแนน

4.2.3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ และระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายวิเคราะห์ระดับแต่ละข้อใช้การคำนวณช่วงการวัด ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{พิสัยของช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับการวัด}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์การให้คะแนนของค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง มีระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง มีระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง มีระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง มีระดับมากที่สุด

4.2.4 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน สถิติที่ใช้การทดสอบ คือ การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่มีอิสระต่อกันด้วย T-test for Independent และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยการทดสอบความแตกต่างน้อยที่สุด (Least Square Different: LSD)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา 2 กลุ่ม คือ อาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 380 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานเกี่ยวกับอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 8 คน ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังแสดงในตารางที่ 4.1-4.2

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (380)	ร้อยละ
ประสบการณ์การเป็นอาสาพัฒนาชุมชน		
1-5 ปี	273	71.8
6-10 ปี	91	23.9
11-15 ปี	14	3.8
มากกว่า 15 ปี	2	0.5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (380)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย		216	56.8
หญิง		164	43.2
อายุ			
20-30 ปี		9	2.4
31-40 ปี		91	23.9
41-50 ปี		172	45.3
51-60 ปี		81	21.3
60 ปี ขึ้นไป		27	7.1
สถานภาพ			
โสด		44	11.6
สมรส		320	84.2
หม้าย		6	1.6
หย่า/แยกกันอยู่		10	2.6
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา		112	29.5
มัธยมศึกษา		224	58.9
อนุปริญญา/เทียบเท่า		14	3.7
ปริญญาตรี		30	7.9
อาชีพ			
รับจ้าง		79	20.9
เกษตรกร		271	71.3
ค้าขาย		28	7.4
อื่นๆ (ข้าราชการบำนาญ)		2	0.5

จากตารางที่ 4.1 เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

ประสบการณ์การเป็นอาสาพัฒนาชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นอาสาพัฒนาชุมชน
ระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 71.8 รองลงมา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.9 รองลงมา 11-15 ปี
คิดเป็นร้อยละ 3.8 และมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.8 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 43.2

อายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.9 อายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.3 อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.1 และอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

สถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 84.2 รองลงมาคือโสด คิดเป็นร้อยละ 11.6 หย่า/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 2.6 และม่าย คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.9 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.5 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.9 และจบการศึกษานุปริญญา/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 71.3 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.8 ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 7.4 และประกอบอาชีพอื่นๆ (ข้าราชการบำนาญ) คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์		จำนวน (8)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	5	62.5
	หญิง	3	37.5
อายุ			
	31-40 ปี	1	12.5
	41-50 ปี	4	50.0
	51-60 ปี	3	37.5
สถานภาพ			
	โสด	2	25.0
	สมรส	6	75.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	จำนวน (8)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	25.0
ปริญญาตรี	3	37.5
ปริญญาโท	3	37.5
อาชีพ		
เกษตรกร	2	25.0
รับราชการ	6	75.0

จากตารางที่ 4.2 เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 62.5 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 37.5 อายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาอยู่ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.5 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

สถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาคือ โสด คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท เท่ากัน คือ ร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผนโครงการ และด้านการประสานงาน แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้นประชาชน

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะในการกระตุ้น จูงใจประชาชน	8 (2.1)	136 (35.8)	186 (48.9)	48 (12.6)	2 (0.5)	3.26	ปานกลาง
2.	คณะกรรมการหมู่บ้านและอาสาสมัครอื่นๆ ในหมู่บ้านไม่ให้ความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูล จปฐ.	14 (3.7)	84 (22.1)	155 (40.8)	118 (31.1)	9 (2.4)	2.94	ปานกลาง
3.	ประชาชนไม่ให้ข้อมูลที่ เป็นความจริง ในการจัดเก็บข้อมูล จปฐ.และข้อมูล กชช.2ค	7 (1.8)	117 (30.8)	228 (60.0)	28 (7.4)	0	3.27	ปานกลาง
4.	ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช.2ค ในการนำข้อมูล ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน	12 (3.2)	145 (38.2)	209 (55.0)	10 (2.6)	4 (1.1)	3.40	ปานกลาง
5.	ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน	5 (1.3)	65 (17.1)	185 (48.7)	103 (27.1)	22 (5.8)	2.81	ปานกลาง
6.	ประชาชนไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อการจัดทำแผนชุมชน	4 (1.1)	108 (28.4)	256 (67.4)	12 (3.2)	0	3.27	ปานกลาง
7.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการกระตุ้นให้ประชาชนร่วมกันจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน	10 (2.6)	64 (16.8)	147 (38.7)	108 (28.4)	51 (13.4)	2.67	ปานกลาง
8.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการโน้มน้าวใจให้ประชาชนดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	8 (2.1)	44 (11.6)	136 (35.8)	144 (37.9)	48 (12.6)	2.53	น้อย
9.	ประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	4 (1.1)	75 (19.7)	209 (55.0)	78 (20.5)	14 (3.7)	2.94	ปานกลาง
10.	ประชาชนไม่เห็นความสำคัญการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และระบบประชาธิปไตย	7 (1.8)	56 (14.7)	174 (45.8)	125 (32.9)	18 (4.7)	2.76	ปานกลาง
11.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชน	7 (1.8)	35 (9.2)	202 (53.2)	72 (18.9)	64 (16.8)	2.60	น้อย
12.	ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามข้อมูล จปฐ.	6 (1.6)	112 (29.5)	202 (53.2)	42 (11.1)	18 (4.7)	3.12	ปานกลาง
13.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น ค่าตอบแทนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับอาสาสมัครอื่นๆ	94 (24.7)	97 (25.5)	132 (34.7)	16 (4.2)	41 (10.8)	3.49	มาก
14.	เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีการส่งเสริม สนับสนุนเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับ การกระตุ้น การโน้มน้าวใจ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชน	17 (4.5)	59 (15.5)	128 (33.7)	95 (25.0)	81 (21.3)	2.57	น้อย

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้นประชาชน ข้อที่เป็นปัญหามากสุด ได้แก่ อาสาพัฒนาชุมชนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น ค่าตอบแทนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับอาสาสมัครอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.49 ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช.2ค ในการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.40 ประชาชนไม่ให้ข้อมูลที่เป็นความจริงในการจัดเก็บข้อมูล จปฐ.และข้อมูล กชช.2ค โดยค่าเฉลี่ย 3.27 และประชาชนไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อการจัดทำแผนชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดทักษะการคิดริเริ่มงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เช่น ขาดความรู้ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน	9 (2.4)	75 (19.7)	180 (47.4)	72 (18.9)	44 (11.6)	2.82	ปานกลาง
2.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นที่ปรึกษาแก่กลุ่มเยาวชน	0	38 (10.0)	95 (25.0)	164 (43.2)	83 (21.8)	2.23	น้อย
3.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อเป็นสวัสดิการกลุ่มที่เป็นประโยชน์แก่หมู่บ้าน	0	29 (7.6)	130 (34.2)	178 (46.8)	43 (11.3)	2.38	น้อย
4.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ในการถอดบทเรียนการจัดการความรู้	6 (1.6)	179 (47.1)	135 (35.5)	47 (12.4)	13 (3.4)	3.31	ปานกลาง
5.	อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้เป็นสมาชิก หรือเป็นกรรมการกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ในชุมชน	0	22 (5.8)	85 (22.4)	161 (42.4)	112 (29.5)	2.04	น้อย
6.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะ ในการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆ ในหมู่บ้าน	0	40 (10.5)	87 (22.9)	192 (50.5)	61 (16.1)	2.28	น้อย
7.	อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้ช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาของหมู่บ้าน	0	29 (7.6)	65 (17.1)	172 (45.3)	114 (30.0)	2.02	น้อย
8.	อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานพัฒนาเป็นของตนเอง	57 (15.0)	208 (54.7)	95 (25.0)	19 (5.0)	1 (0.3)	3.79	มาก
9.	อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ	6 (1.6)	92 (24.2)	201 (52.9)	26 (6.8)	55 (14.5)	2.92	ปานกลาง
10.	เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริม สนับสนุน ความรู้ เทคนิค วิธีการ ดำเนินงานพัฒนาชุมชนใหม่ๆ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชน	0	50 (13.2)	128 (33.7)	123 (32.4)	79 (20.8)	2.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ข้อที่เป็นปัญหามากสุด ได้แก่ อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานพัฒนาเป็นของตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.79 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ในการถอดบทเรียนการจัดการความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.31 อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแผนงาน โครงการ	7 (1.8)	119 (31.3)	218 (57.4)	35 (9.2)	1 (0.3)	4.03	มาก
2.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการสร้างการเรียนรู้ให้ประชาชนรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ของแผนชุมชน	0	41 (10.8)	191 (50.3)	129 (33.9)	19 (5.0)	2.67	ปานกลาง
3.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการช่วยเหลือ สนับสนุนชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ ของชุมชน เช่น ช่วยเหลือสนับสนุน การจัดเวทีประชาชน	2 (0.5)	39 (10.3)	92 (24.2)	177 (46.6)	70 (18.4)	2.28	น้อย
4.	อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้ช่วยเหลือหรือสนับสนุนชุมชนในการประสานแผนชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆ	0	17 (4.5)	71 (18.7)	216 (56.8)	76 (20.0)	2.08	น้อย
5.	การดำเนินงานตามแผนงานของอาสาพัฒนาชุมชนไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน	0	12 (3.2)	97 (25.5)	213 (56.1)	58 (15.3)	2.17	น้อย
6.	อาสาพัฒนาชุมชน ดำเนินโครงการเสร็จไม่ทันตามเวลาที่กำหนดเนื่องจากมีภารกิจในครอบครัวและการประกอบอาชีพ	3 (0.8)	60 (15.8)	183 (48.2)	78 (20.5)	56 (14.7)	2.67	ปานกลาง
7.	งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ	56 (17.1)	188 (49.5)	76 (20.0)	51 (13.1)	0	3.70	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
8.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน	5 (1.3)	114 (30.0)	229 (60.3)	27 (7.1)	5 (1.3)	3.23	ปานกลาง
9.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงานกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน	1 (0.3)	100 (26.3)	232 (61.1)	46 (12.1)	1 (0.3)	3.14	ปานกลาง
10.	เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการดำเนินงานแผนงานโครงการ แก่อาสาพัฒนาชุมชน	4 (1.1)	35 (9.2)	118 (31.1)	134 (35.3)	89 (23.4)	2.29	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนโครงการ ข้อที่เป็นปัญหามากสุดได้แก่ อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแผนงาน โครงการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.70 และอาสาพัฒนาชุมชน ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.23

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการประสานงาน

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะในการประสานงาน	0 (2.6)	10 (27.9)	106 (29.9)	212 (55.8)	52 (13.7)	2.19	ปานกลาง
2.	การมอบหมายภารกิจของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ให้แก่อาสาพัฒนาชุมชนดำเนินการไม่ชัดเจน	0 (5.0)	19 (20.5)	78 (20.5)	171 (45.0)	112 (29.5)	2.01	น้อย
3.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประสานกิจกรรมการพัฒนาระหว่างหมู่บ้าน กับ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน	16 (4.2)	76 (20.0)	220 (57.9)	61 (16.1)	7 (1.8)	3.09	ปานกลาง
4.	ขาดการประสานงานระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนด้วยกันในหมู่บ้าน	0 (5.5)	21 (12.4)	47 (12.4)	183 (48.2)	129 (33.9)	1.89	น้อย

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
5.	ขาดการประสานงานกับผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำอช.)	4 (1.1)	17 (4.5)	42 (11.1)	161 (42.4)	156 (41.1)	1.82	น้อย
6.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการติดต่อ ประสานงานกับภาคีการพัฒนาอื่นๆ ในการดำเนินงานพัฒนาของหมู่บ้านร่วมกัน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)	3 (0.8)	19 (5.0)	46 (12.1)	165 (43.4)	147 (38.7)	1.86	น้อย
7.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประสานเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0	31 (8.2)	106 (27.9)	141 (37.1)	102 (26.8)	2.17	น้อย
8.	อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การจัดการวิทยุ	8 (2.1)	81 (21.3)	208 (54.7)	67 (17.6)	16 (4.2)	2.99	ปานกลาง
9.	อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีโอกาสพบปะกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	4 (1.1)	33 (8.7)	85 (22.4)	169 (44.5)	89 (23.4)	2.19	น้อย
10.	เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ขาดการสร้างความรู้ ทักษะ การติดต่อประสานงานแก่อาสาพัฒนาชุมชน	3 (0.8)	41 (10.8)	87 (22.9)	155 (40.8)	94 (24.7)	2.22	น้อย

จากตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด ได้แก่ อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประสานกิจกรรมการพัฒนาระหว่างหมู่บ้าน กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.09 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การจัดการวิทยุ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.99 และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ขาดการสร้างความรู้ ทักษะ การติดต่อประสานงานแก่อาสาพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน โดยรวม

ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกระตุ้นประชาชน	2.97	.488	ปานกลาง
2. ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา	2.61	.523	ปานกลาง
3. ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ	2.82	.765	ปานกลาง
4. ด้านการประสานงาน	2.24	.612	น้อย
รวม	2.69	.456	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นประชาชน เป็นด้านที่มีปัญหามากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.97 รองลงมาด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.82 ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 2.61 และด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ย 2.24 ตามลำดับ

และจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปประเด็นปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดังนี้

1. ด้านการกระตุ้นประชาชน (อาสาพัฒนาชุมชนที่ทำหน้าที่ในการกระตุ้น โน้มน้าว จูงใจ ให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม มีจิตสำนึก ให้มีความสำคัญ ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน) มีปัญหาดังนี้

1.1 อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีทักษะ เทคนิค ในการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

1.2 ไม่มีเวลามากพอในการกระตุ้น จูงใจ มีเวลาจำกัด

1.3 ประชาชนขาดจิตสำนึกในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากตัวเองไม่ได้รับประโยชน์

1.4 ประชาชนไม่เห็นถึงความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว โดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

1.5 ประชาชนไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากต้องทำมาหากิน ขาดการมีส่วนร่วม

2. ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา (อาสาพัฒนาชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีรูปแบบ วิธีการใหม่ๆ ในการสนับสนุนดำเนินงานพัฒนา เช่น การสนับสนุนเครือข่าย เด็ก สตรี การถอดบทเรียน การจัดการความรู้) มีปัญหาดังนี้

2.1 อาสาพัฒนาขาดความรู้ เทคนิคใหม่ ที่จะนำมาใช้ในการขับเคลื่อนงาน มีแต่การใช้วิธีการแบบเดิมทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ

2.2 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะ ในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาต่างๆ ในหมู่บ้าน

2.3 อาสาพัฒนาชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม

2.4 อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีงบประมาณสำหรับการสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน

2.5 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ไม่ได้ส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ เพิ่มความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการทำงานใหม่ให้แก่อาสาพัฒนาชุมชน

3. ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ (อาสาพัฒนาชุมชนทำหน้าที่ในการช่วยเหลือ และสนับสนุนหมู่บ้าน/ชุมชน ในการดำเนินงานตามแผน โครงการ กิจกรรมพัฒนาอื่นๆ ของหมู่บ้าน) มีปัญหาดังนี้

3.1 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ไม่มีความรู้ เกี่ยวกับแผนงาน โครงการ

3.2 อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้มีส่วนร่วม ไม่ดำเนินการเรื่องแผนชุมชน เช่น การจัดเวทีประชาคมจัดทำแผนชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน

3.3 แผนงาน โครงการ ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากขาดงบประมาณ

3.4 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการติดตามประเมินผลกิจกรรม โครงการ

3.5 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ ของหมู่บ้าน

3.5 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ขาดการสนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนชุมชน การประสานแผนกับหน่วยงานต่างๆ

4. ด้านการประสานงาน (อาสาพัฒนาชุมชนทำหน้าที่ในการประสานงานกับบุคคล กลุ่มองค์กร เครือข่าย เพื่อดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนา ของหมู่บ้าน) มีปัญหาดังนี้

- 4.1 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ เทคนิค ทักษะ ในการประสานงาน
- 4.2 ไม่มีการจัดกิจกรรม ในการเชื่อมสัมพันธ์ การทำงานร่วมกัน ระหว่างอาสาสมัคร
ต่างๆ ภายในหมู่บ้าน ตำบล
- 4.3 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับการประสานงาน
ให้กับอาสาพัฒนาชุมชน เช่น เป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามเพศ

เพศ	N	Mean	S.D.	t- test	df	Sig
ชาย	216	118.6	20.7	.026	378	.013*
หญิง	164	118.5	20.2			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
ที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ เพศ
ของอาสาพัฒนาชุมชน มีผลต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	N	Mean	S.D.	F	Sig
20-30 ปี	9	91.7	8.0	4.516	.001*
31-40 ปี	91	120.5	24.6		
41-50 ปี	172	119.8	18.4		
51-60 ปี	81	117.1	18.1		
60 ปี ขึ้นไป	27	116.9	21.7		
รวม	380	118.5	20.5		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีกลุ่มอายุต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ อายุของอาสาพัฒนาชุมชน มีผลต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	N	Mean	S.D.	F	Sig
โสด	44	121.4	31.5	.832	.766
คู่	320	118.1	18.7		
ม่าย	6	115.8	19.9		
หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	10	119.8	13.3		
รวม	380	118.5	20.5		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ สถานภาพสมรสของอาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีผลต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา

การศึกษา	N	Mean	S.D.	F	Sig
ประถมศึกษา	112	116.3	20.4	4.115	.007*
มัธยมศึกษา	224	119.6	21.3		
อนุปริญญา / เทียบเท่า	14	133.0	7.9		
ปริญญาตรี	30	111.9	14.1		
รวม	380	118.5	20.5		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ระดับการศึกษามีผลต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	N	Mean	S.D.	F	Sig
รับจ้าง	79	119.3	25.4	.152	.929
เกษตรกรกรรม	271	118.1	18.6		
ค้าขาย	28	120.1	23.7		
รับราชการ	2	115.0	0.000		
รวม	380	118.5	20.5		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีอาชีพต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ อาชีพไม่มีผลต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงาน พัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผนโครงการ และด้านการประสานงาน แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้นประชาชน

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
1.	ควรอบรมให้ความรู้กับอาสาพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับวิธีการจูงใจ การกระตุ้น ในการทำงานพัฒนาชุมชน	42 (11.1)	230 (60.5)	90 (23.7)	17 (4.5)	1 (0.3)	3.78	มาก
2.	ควรสร้างจิตสำนึกในการกระตุ้นเพื่อให้อาสาพัฒนาชุมชนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	66 (17.4)	167 (43.9)	133 (35.0)	13 (3.4)	1 (0.3)	3.75	มาก
3.	ควรส่งเสริม สนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในกลุ่มต่างๆ ให้มากขึ้น	76 (20.0)	166 (43.7)	123 (32.4)	15 (3.9)	0	3.80	มาก
4.	ควรจัดสวัสดิการแก่อาสาพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น	111 (29.2)	208 (54.7)	50 (13.2)	11 (2.9)	0	4.10	มาก
5.	ควรมีการประเมินอาสาพัฒนาชุมชนด้านการกระตุ้นประชาชน โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	62 (16.3)	182 (47.9)	128 (33.7)	6 (1.6)	2 (0.5)	3.78	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้นประชาชน ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดสวัสดิการแก่อาสาพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.10 ควรส่งเสริม สนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มต่างๆ ให้มากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.80 ควรอบรมให้ความรู้กับอาสาพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับวิธีการจูงใจ การกระตุ้นในการทำงานพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.78 และควรอบรมให้ความรู้กับอาสาพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับวิธีการจูงใจ การกระตุ้นในการทำงานพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.78 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
1.	ควรเพิ่มทักษะความรู้การดำเนินงานพัฒนาให้อาสาพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น	76 (20.0)	221 (58.2)	81 (21.3)	1 (0.3)	1 (0.3)	3.97	มาก
2.	ควรสนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชนเข้าไปเป็นที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน ในหมู่บ้าน	47 (12.4)	266 (70.0)	65 (17.1)	2 (0.5)	0	3.94	มาก
3.	ควรอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มให้อาสาพัฒนาชุมชน	80 (21.1)	225 (59.2)	72 (18.9)	3 (0.8)	0	4.01	มาก
4.	ควรอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้การถอดบทเรียนแก่อาสาพัฒนาชุมชน	79 (20.8)	223 (58.7)	76 (20.0)	2 (0.5)	0	4.00	มาก
5.	ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของอาสาพัฒนาชุมชน	125 (32.9)	197 (51.8)	51 (13.4)	7 (1.8)	0	4.16	มาก
6.	ควรกำหนดให้อาสาพัฒนาชุมชนจัดทำแผนปฏิบัติการ	71 (18.7)	211 (55.5)	85 (22.4)	13 (3.4)	0	3.89	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของอาสาพัฒนาชุมชน โดยค่าเฉลี่ย 4.16 ควรอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้การถอดบทเรียนแก่อาสาพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.01 และควรอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้การถอดบทเรียนแก่อาสาพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนดำเนินงานตามแผน โครงการ

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
1.	ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องแผนงานโครงการ แก่อาสาพัฒนาชุมชน	80 (21.1)	229 (60.3)	62 (16.3)	9 (2.4)	0	4.00	มาก
2.	ควรส่งเสริม สนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนแผนชุมชน	39 (10.3)	282 (74.2)	59 (15.5)	0	0	3.95	มาก
3.	ควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนนำแผนชุมชนประสานกับท้องถิ่น	76 (20.0)	212 (55.8)	92 (24.2)	0	0	3.96	มาก
4.	ควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม/โครงการ	64 (16.8)	254 (66.8)	50 (13.2)	12 (3.2)	0	3.97	มาก
5.	ควรให้อาสาพัฒนาชุมชนมีการรายงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน	55 (14.5)	248 (65.3)	56 (14.7)	21 (5.5)	0	3.89	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องแผน โครงการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 ควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม/โครงการ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.97 และควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนนำแผนชุมชนประสานกับท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการประสานงาน

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน					\bar{X}	แปลผล
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย		
1.	ควรเพิ่มความรู้ ทักษะในการประสานงานแก่อาสาพัฒนาชุมชน	71 (18.7)	212 (55.8)	89 (23.4)	2 (0.5)	6 (1.6)	3.89	มาก
2.	ควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน	80 (21.1)	234 (61.6)	58 (15.3)	8 (2.1)	0	4.02	มาก
3.	ควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับอาสาสมัครอื่นๆ	86 (22.6)	213 (56.1)	81 (21.3)	0	0	4.01	มาก
4.	ควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน ภาครัฐ และภาคเอกชน	89 (23.4)	214 (56.3)	73 (19.2)	4 (1.1)	0	4.02	มาก
5.	ควรอบรมด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ แก่อาสาพัฒนาชุมชน	78 (20.5)	213 (56.1)	83 (21.8)	2 (0.5)	4 (1.1)	3.94	มาก
6.	ควรให้อาสาพัฒนาชุมชนมีการจัดรายการการประกาศเสียงตามสาย ของหมู่บ้าน	78 (20.5)	199 (52.4)	93 (24.5)	5 (1.3)	5 (1.3)	3.89	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการประสานงาน ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 ควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 ควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับอาสาสมัครอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.01 และควรอบรมด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ แก่อาสาพัฒนาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน โดยรวม

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกระตุ้นประชาชน	3.84	.564	มาก
2. ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา	3.99	.527	มาก
3. ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ	3.95	.532	มาก
4. ด้านการประสานงาน	3.96	.580	มาก
รวม	3.94	.472	มาก

จากตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา เป็นด้านที่มีแนวทางการพัฒนา มากสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมาด้านการประสานงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ ค่าเฉลี่ย 2.61 และด้านการกระตุ้นประชาชน มีค่าเฉลี่ย 3.84 ตามลำดับ

และจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุป ประเด็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดังนี้

1. ด้านการกระตุ้นประชาชน (ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม มีจิตสำนึก ให้ความสำคัญ ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน) ควรพัฒนาดังนี้
 - 1.1 ควรจัดอบรม ให้ความรู้ เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ การกระตุ้นให้กับอาสาพัฒนา ชุมชน
 - 1.2 ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้อาสาพัฒนาชุมชนเข้าไปเป็นสมาชิก กรรมการกลุ่ม ต่างๆ ภายในหมู่บ้าน
 - 1.3 ควรให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน คอยให้การสนับสนุนอาสาพัฒนาชุมชน เป็น พี่เลี้ยง ให้คำแนะนำ และประเมินผลการดำเนินงานในการกระตุ้นประชาชนของอาสาพัฒนาชุมชน
2. ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา (มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีรูปแบบ วิธีการใหม่ๆ ในการสนับสนุนดำเนินงานพัฒนา) ควรพัฒนาดังนี้

- 2.1 ควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนมีทักษะ ความรู้ ในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน
- 2.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชน เป็นที่ปรึกษาแก่กลุ่มเยาวชน สตรี และอาสาสมัครอื่นๆ ในหมู่บ้าน
- 2.3 ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้แก่อาสาพัฒนาชุมชน
3. ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ (มีความรู้ และสามารถให้การช่วยเหลือ และสนับสนุนหมู่บ้าน/ชุมชน ในการดำเนินงานตามแผน โครงการ กิจกรรมพัฒนาอื่นๆ ของหมู่บ้าน) ควรพัฒนาดังนี้
 - 3.1 ควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับแผนงาน กิจกรรม โครงการ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชน
 - 3.2 ควรกำหนดให้อาสาพัฒนาชุมชนเป็นคณะทำงานในการขับเคลื่อนแผนชุมชน
 - 3.3 ควรให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนแผนชุมชน ของอาสาพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
4. ด้านการประสานงาน (การประสานงานกับบุคคล กลุ่มองค์กร เครือข่าย ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนา ของหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ) ควรพัฒนาดังนี้
 - 4.1 ควรอบรมเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับการประสานงานให้กับอาสาพัฒนาชุมชน
 - 4.2 ควรจัดกิจกรรม ส่งเสริมการทำงานร่วมกันให้กับอาสาพัฒนาชุมชน
 - 4.3 ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชน

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์” ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจระดับความคิดเห็น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ โดยอาศัยปัจจัยทางบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวกับด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการหรือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน และด้านการประสานงาน มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ผู้ศึกษาจะดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.1.1 เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์
- 1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 1.1.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์

1.2 วิธีดำเนินการศึกษา

- 1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - 1) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 8 คน
 - 2) อาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 5,664 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) อาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 380 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่าง ด้วยสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และทำการแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร (Proportional Stratified Sampling) จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ

2) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 8 คน ที่ได้กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษาคำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาและเหมาะสมกับกลุ่มอย่างในการศึกษาค้างนี้ ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ สำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้คำถามปลายเปิด

2) แบบสอบถาม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสอบถามที่มีทั้งคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 8 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามดำเนินการตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน 2560 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2560 จึงสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด

2) ผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามให้กับอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2560 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2560 จำนวน 15 อำเภอ ตามสัดส่วนประชากร โดยการสุ่มแบบบังเอิญ ได้จำนวนแบบสอบถามครบ 380 ชุด ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกออกไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบ การทดสอบ T-test และ F-test การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา หลังจากนั้นจึงแปลผลข้อมูลที่ได้จากการคำนวณค่าทางสถิติ สรุปรายการเขียนบรรยายพร้อมตารางประกอบ

1.3 ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ดังนี้

1.3.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จากการศึกษาตัวอย่าง จำนวน 380 คน พบว่า อาสาพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่เป็นมีประสบการณ์การเป็นอาสาพัฒนาชุมชนระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 71.8 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.8 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.3 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 84.2 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.9 และมีอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ 71.3

2) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนจากการศึกษาตัวอย่าง จำนวน 8 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 62.5 มีช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.0 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 75.0 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโทเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 75.0

1.3.2 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาที่มีต่อการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นประชาชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 2.97$) รองลงมาเป็นด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ ($\bar{x} = 2.82$) ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ($\bar{x} = 2.61$) ส่วนด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.24$)

1.3.3 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาที่มีต่อการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านการกระตุ้นประชาชน มีปัญหาเรื่อง อาสาพัฒนาชุมชนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน รองลงมาเรื่อง ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช.2ค และประชาชนไม่ให้ข้อมูลที่เป็นความจริงในการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช.2ค

2) ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา มีปัญหาเรื่อง อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานพัฒนาเป็นของตนเอง อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ในการถอดบทเรียนการจัดการความรู้ อาสาพัฒนาชุมชนไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ

3) ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ มีปัญหาเรื่อง อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแผนงาน โครงการ งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และอาสาพัฒนาชุมชน ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน

4) ด้านการประสานงาน มีปัญหาเรื่อง อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประสานกิจกรรมการพัฒนาระหว่างหมู่บ้าน กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน อาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ ทักษะการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การจัดการวิทยุ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ขาดการสร้างความรู้ ทักษะ การติดต่อประสานงานแก่อาสาพัฒนาชุมชน

1.3.4 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เพศ อายุ การศึกษา ที่มีระดับต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพสมรส อาชีพที่ต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.5 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านการกระตุ้นประชาชน ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดสวัสดิการแก่อาสาพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น ควรส่งเสริม สนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มต่างๆ ให้มากขึ้น ควรอบรมให้ความรู้กับอาสาพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับวิธีการจูงใจ การกระตุ้นในการทำงานพัฒนาชุมชน และควรอบรมให้ความรู้กับอาสาพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับวิธีการจูงใจ การกระตุ้น ในการทำงานพัฒนาชุมชน

2) ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของอาสาพัฒนาชุมชน ควรอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้การถอดบทเรียนแก่อาสาพัฒนาชุมชน และควรอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้การถอดบทเรียนแก่อาสาพัฒนาชุมชน

3) ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนดำเนินงานตามแผน โครงการ ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องแผนงาน โครงการ แก่อาสาพัฒนาชุมชน ควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม/โครงการ และควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนนำแผนชุมชนประสานกับท้องถิ่น

4) ด้านการประสานงาน ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ข้อที่มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน ภาครัฐ และภาคเอกชน ควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน และควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับอาสาสมัครอื่นๆ

2. อภิปรายผล

2.1 ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ และด้านการประสานงาน ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

2.1.1 ด้านการกระตุ้นประชาชน

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้นประชาชน พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ อาสาพัฒนาชุมชนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น ค่าตอบแทนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอาสาสมัครอื่นๆ ในการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งไม่มีค่าตอบแทนในการทำงาน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนมีค่าตอบแทนเพียงปีละ 2,000 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอาสาสมัครอื่นๆ ที่มีค่าตอบแทนและสวัสดิการที่มีมากกว่าอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งทำให้อาสาพัฒนาชุมชนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้การกระตุ้นประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย โยธาฤทธิ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับต่ำ มีสภาพปัญหาอุปสรรคส่วนตัว คือ เศรษฐกิจในครัวเรือนไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ

ในปัจจุบัน สภาพปัญหาอุปสรรคภายนอก คือ ขาดงบประมาณ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีรายได้น้อย สมาชิกมีความตระหนักและความรับผิดชอบในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนน้อย

2.1.2 ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ปัญหาที่สำคัญคือ อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานพัฒนาเป็นของตนเอง อาสาพัฒนาชุมชนมีการวางแผน กำหนดกิจกรรม แผนงาน โครงการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน แต่อาสาพัฒนาชุมชนไม่มีงบประมาณเป็นของตนเอง ทำให้อาสาพัฒนาชุมชนไม่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรม แผนงาน โครงการ ที่คิดริเริ่มขึ้นได้เนื่องจากงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย โยธาฤทธิ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับต่ำ สภาพปัญหาอุปสรรคส่วนตัว คือ เศรษฐกิจในครัวเรือนไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน สภาพปัญหาอุปสรรคภายนอก คือ ขาดงบประมาณ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีรายได้น้อย สมาชิกมีความตระหนักและความรับผิดชอบในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนน้อย

2.1.3 ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินตามแผน โครงการ ปัญหาที่สำคัญคือ อาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผนงาน โครงการ งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน จำเป็นที่จะต้องดำเนินการอยู่ 3 ส่วน คือทำเอง ทำให้และทำรวม ทำเอง คือ คนในหมู่บ้านสามารถช่วยเหลือกันให้แผนงาน/โครงการประสบความสำเร็จ ทำให้ในกรณีทำไม่ได้หรือไม่มีความสามารถ หรือขาดงบประมาณ ก็จะมีหน่วยงานภาครัฐมาดำเนินการแทนตามแผนที่วางไว้ ทำรวม คือ ชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐร่วมมือกันทำกิจกรรมนั้นๆ ให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นในหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องจัดให้มี นั่นก็คือการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน และจัดทำแผนชุมชน/แผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการวางแผนการวางแผนโครงการกิจกรรม ทั้งที่ใช้งบประมาณ และไม่ใช้งบประมาณ ทั้งนี้ชาวบ้านจะร่วมกันจัดเวทีประชาคม โดยอาสาพัฒนาชุมชนต้องส่งเสริมให้ชาวบ้านร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอโครงการที่เป็นประโยชน์ในหมู่บ้าน เมื่อได้โครงการแล้วก็ต้องเรียงลำดับความสำคัญ

ของปัญหา ก่อน-หลัง แผนงาน โครงการใดที่ทำเองในชุมชนได้ หรือทำร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ/ เอกชน และสิ่งใดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องให้รัฐดำเนินการเอง ซึ่งบทบาทของอาสาพัฒนาชุมชนด้านการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ อาสาพัฒนาชุมชนไม่มีงบประมาณดำเนินงาน บางโครงการมีงบประมาณ แต่อาสาพัฒนาชุมชนขาดทักษะในการเขียนโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการอบรมพัฒนาเพิ่มทักษะในด้านนี้ อีกทั้งกิจกรรมโครงการหรือแผนงานที่หมู่บ้านดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว อาสาพัฒนาชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการประเมินผลหรือติดตามกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้ว อาสาพัฒนาชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการประเมินผลหรือติดตามกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้ว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนรับทราบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะกร แก้วมณี (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนตำบลหนองปลาไหล อำเภอบาลละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสตรีทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 2. ด้านการทำข้อตกลงร่วมกันหรือระเบียบของกลุ่ม 3. ด้านการวางแผน 4. ด้านการดำเนินงานตามแผน 5. ด้านการพัฒนาผู้นำและสมาชิกให้มีจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน และ 6. ด้านการประเมินผล การดำเนินงานของกลุ่มที่เป็นประเด็นปัญหาชัดเจน ได้แก่ ด้านการทำข้อตกลงร่วมกันหรือระเบียบของกลุ่ม การจัดทำยังขาดความชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร แนวทางการพัฒนาควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือด้านวิชาการ ทั้งการกำหนดระเบียบหรือข้อตกลงที่แน่นอน

2.1.4 ด้านการประสานงาน

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านการประสานงาน ปัญหาที่สำคัญ คือ อาสาพัฒนาชุมชนขาดการประสานกิจกรรมการพัฒนาระหว่างหมู่บ้าน กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อาสาพัฒนาชุมชนยังขาดการประสานการทำงานร่วมกับกลุ่มองค์กรภายนอก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน อาจเป็นเพราะการที่ไม่เคยเข้าหา ทักทาย พูดคุย หรือไม่รู้จัก และไม่กล้าที่จะไปประสานงานกับหน่วยงาน ซึ่งเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของตัวอาสาพัฒนาชุมชน และจำเป็นที่หน่วยงานสำนักงานพัฒนาชุมชนจะต้องจัดอบรมพัฒนา เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพ การวางตัว และการประสานงาน เพื่อวางตัวเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ อีกทั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนจะต้องประชาสัมพันธ์ หรือจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดบอร์ด แผ่นพับ จุลสาร เพื่อประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน ว่าเดือนนี้ทำกิจกรรมอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ หน่วยงานใดสนับสนุน เผยแพร่ทุก อปท. ในเขตพื้นที่ ก็จะทำให้การดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนสะดวกและเป็นที่รู้จักการประสานงานก็จะง่าย ดิดต่อสื่อสารก็สะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ สมบูรณ์

(2546) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7 พบว่า การได้รับคำชมเชยหรือรางวัลเกียรติคุณดีเด่น การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ การติดต่อกับบุคคลภายนอก การใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเชิงบวก

2.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการกระตุ้นประชาชน ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ และด้านการประสานงาน ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

2.2.1 ด้านการกระตุ้นประชาชน

จากปัญหาด้านการกระตุ้นประชาชน อาสาพัฒนาชุมชนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การกระตุ้นประชาชนของอาสาพัฒนาชุมชน เป็นหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนที่จะต้องทำให้คนในชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมและตื่นตัว เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง และสำนักงานพัฒนาชุมชนควรมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน เช่น เพิ่มสวัสดิการตามความเหมาะสมในภารกิจที่ทำแล้วเกิดประโยชน์ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการขับเคลื่อนงานของอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรรณ เทียมธรรม (2547: 58) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน เมื่อผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนจัดทำกิจกรรมขึ้นในหมู่บ้าน/ตำบล ควรมีงบประมาณสนับสนุนการทำงาน ควรมีสวัสดิการให้ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนมากขึ้น เช่น เพิ่มค่าตอบแทนปลายปี สวัสดิการรักษาพยาบาล

2.2.2 ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา

จากปัญหาด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา อาสาพัฒนาชุมชนไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานพัฒนาเป็นของตนเอง ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานกิจกรรม โครงการที่อาสาพัฒนาชุมชนกำหนดขึ้นเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านได้ สำนักงานพัฒนาชุมชนควรจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของอาสาพัฒนาชุมชน เพื่อที่จะให้อาสาพัฒนาชุมชนมีความคิดริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรรณ เทียมธรรม (2547: 58) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนศึกษา

กรณีจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน เมื่อผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนจัดทำกิจกรรมขึ้นในหมู่บ้าน/ตำบล ควรมีงบประมาณสนับสนุนการทำงาน ควรมีสวัสดิการให้ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนมากขึ้น เช่น เพิ่มค่าตอบแทนปลายปี สวัสดิการรักษาพยาบาล

2.2.3 ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ

จากปัญหาด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา อาสาพัฒนาชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องแผน โครงการ อาสาพัฒนาชุมชนจำเป็นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการ ขั้นตอน แนวทาง การดำเนินงานตามแผน โครงการการพัฒนาหมู่บ้าน สำนักงานพัฒนาชุมชนควรอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องแผน โครงการ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชน เพื่อที่อาสาพัฒนาชุมชนสามารถช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการของหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิภรณ์ คุปรัตน์ (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะของอาสาพัฒนาชุมชนตำบลบ้านทุ่มเป็นการจัดทำโดยใช้การมีส่วนร่วมโดยให้กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล โดยมีการพัฒนาสมรรถนะหลักๆ คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการสร้างความรู้ความเข้าใจ ขั้นที่ 2 การร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 3 การค้นหาแนวทางแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 การสรุปบทเรียน ผลการดำเนินงานอาสาพัฒนาชุมชนมีความรู้ ทักษะ เจตคติต่อการปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนมากขึ้น

2.2.4 ด้านการประสานงาน

จากปัญหาด้านการประสานงาน อาสาพัฒนาชุมชนขาดการประสานกิจกรรมการพัฒนาระหว่างหมู่บ้าน กับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน สำนักงานพัฒนาชุมชนควรเพิ่มทักษะแก่อาสาพัฒนาชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน ภาครัฐ และภาคเอกชน การประสานขอความร่วมมือ การประสานของงบประมาณ การประสานขอความช่วยเหลือ โดยจะต้องจัดอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับหลักการประสานงานให้อาสาพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ให้สัมพันธ์ทั้งคนและงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2545) กล่าวว่า การบริหารและการจัดการ การพัฒนาชุมชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคน กลุ่มคน องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและมีภายนอกชุมชน ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน มีวิธีการและกระบวนการหลายขั้นตอน จึงจำเป็นต้องมีกิบบริหารและการจัดการที่ดีทั้งในระยะเตรียมการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังจากได้รับผลของการพัฒนาแล้ว และองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การประสานงาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ดำเนินกิจกรรมพัฒนาอย่างประสาน สอดคล้อง

เป็นไปในทิศทางเดียวกันถูกต้องตามขั้นตอนที่วางไว้ ผลการที่เกิดขึ้น คือ ความสำเร็จในการพัฒนา ดังนั้น กระบวนการพัฒนาชุมชนที่ผ่านไปในแต่ละขั้นตอน จึงอาจจะมีผลเกิดขึ้น ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ไม่มากก็น้อย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน ผลงานที่เกิดขึ้นนี้ต้องเป็นของประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึงและยุติธรรม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

3.1.1 ด้านการกระตุ้นประชาชน จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีปัญหาที่สำคัญ คือ อาสาพัฒนาชุมชนขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน เช่น การเพิ่มค่าตอบแทนสวัสดิการหรือการมอบรางวัล การเชิดชูเกียรติแก่อาสาพัฒนาชุมชนที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเด่น ตลอดจนให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนคอยให้กำลังใจในการปฏิบัติงานแก่อาสาพัฒนาชุมชนอย่างใกล้ชิด

3.1.2 ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ อาสาพัฒนาชุมชน ไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานพัฒนาเป็นของตนเอง ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนควรมีการจัดสรรงบประมาณให้กับอาสาพัฒนาชุมชนสำหรับในการขับเคลื่อน กิจกรรม โครงการ สำหรับการดำเนินงานพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้อาสาพัฒนาชุมชนเกิดความคิดริเริ่มและสามารถสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านได้ตามแผนที่กำหนด

3.1.3 ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ อาสาพัฒนาชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแผนงาน โครงการ ดังนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ควรเสริมทักษะโดยการอบรมให้อาสาพัฒนาชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแผน โครงการ และสามารถช่วยเหลือหมู่บ้านในการดำเนินงานตามแผน โครงการ ของหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 ด้านการประสานงาน จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ อาสาพัฒนาชุมชนขาดการประสานกิจกรรมการพัฒนาระหว่างหมู่บ้าน กับภาครัฐ และภาคเอกชน ดังนั้นสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน โดยให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนคอยเป็นที่ปรึกษาให้การสนับสนุนอาสาพัฒนาชุมชนในการประสานงาน

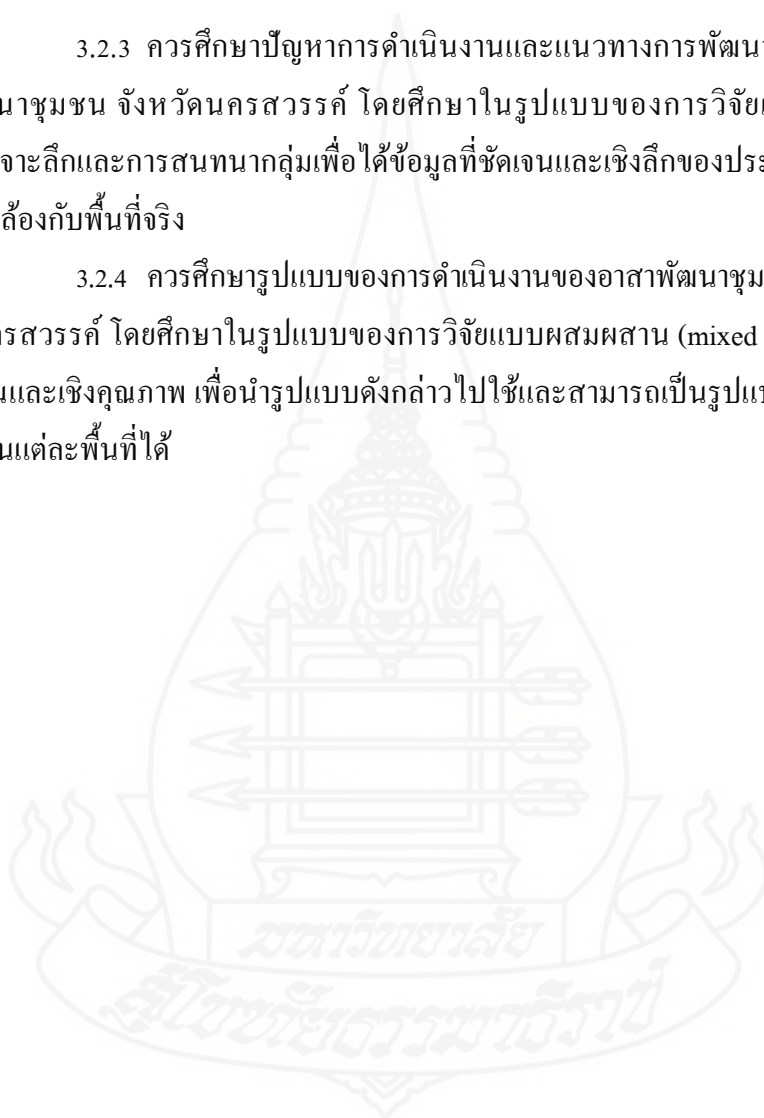
3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาสมรรถนะหรือศักยภาพของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ตามกรอบสมรรถนะหลักของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์

3.2.3 ควรศึกษาปัญหาการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสนทนากลุ่มเพื่อได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเชิงลึกของประเด็นต่างที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่จริง

3.2.4 ควรศึกษารูปแบบของการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาในรูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้และสามารถเป็นรูปแบบที่ดีนำไปใช้ขยายเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ได้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.จิระ ประทีป ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะและชี้แนะพร้อมทั้งเสียสละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตา เอาใจใส่ตลอดมา ผู้ศึกษากราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ 1) นายพรเทพ สุวรรณพงศ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ 2) นายณัฐกิตติพรหมมา ผู้อำนวยการกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเสนาท อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) นายอตุลย์ ทองน้อย รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำลึก อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับแก้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา และขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ทัศนพร ชูศักดิ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป

ท้ายสุดขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและอาสาพัฒนาชุมชนทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้

ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ได้รับกำลังใจและได้รับการช่วยเหลือด้านต่างๆ เป็นอย่างดีจากทุกคนในครอบครัวที่ได้เฝ้ารอวันสำเร็จด้วยความรักและห่วงใย ท้ายสุดขอขอบคุณกัลยาณมิตร โดยเฉพาะเพื่อนนักศึกษาปริญญาโทและเพื่อนร่วมงานในองค์กรทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจและให้การช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ณรงค์ จันทน์เมือง

กรกฎาคม 2560

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายณรงค์ จันทร์เมือง
วัน เดือน ปีเกิด	2 มิถุนายน 2514
สถานที่เกิด	อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2537
สถานที่ทำงาน	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์
ตำแหน่ง	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ (พัฒนาการอำเภอแม่เปิน)

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

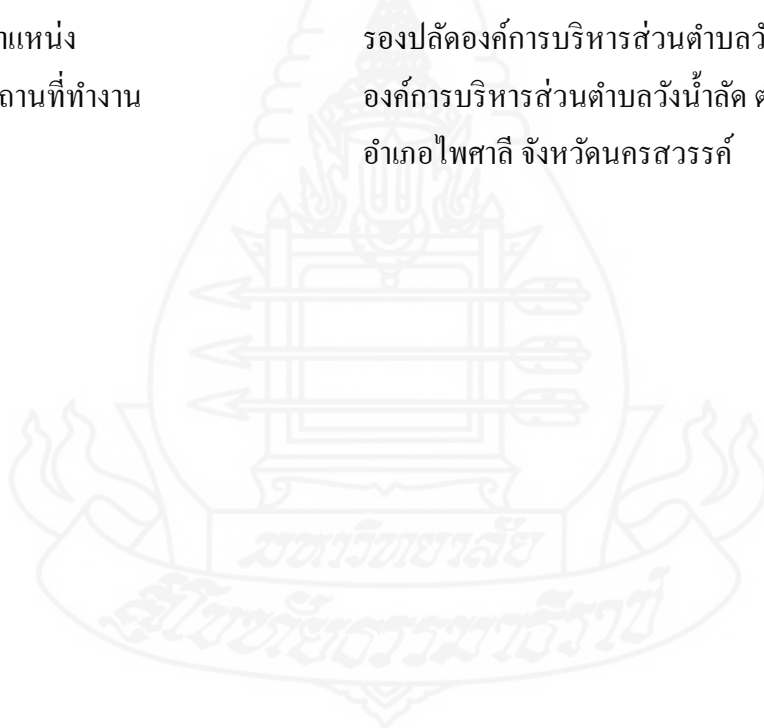
สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ชื่อ นายพรเทพ สุวรรณพงศ์
ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สถานที่ทำงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์
อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. ชื่อ นายณัฐกิตติ์ พรหมมา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองช่าง
สถานที่ทำงาน องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเสนา ตำบลสำโรงชัย
อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
3. ชื่อ นายอคุลย์ ทองน้อย
ตำแหน่ง รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำลัด
สถานที่ทำงาน องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำลัด ตำบลวังน้ำลัด
อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

- 1) แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ วิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
- 2) แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของอาสาพัฒนาชุมชนต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
 - ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นของอาสาพัฒนาชุมชนต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
- 3) คำตอบจากการตอบแบบสอบถามของท่านในครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ และจะใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เท่านั้น โดยจะเสนอผลการศึกษาในภาพรวมซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติงาน ในตำแหน่งหน้าที่ของท่านแต่อย่างใด
- 4) เมื่อท่านตอบแบบสอบถามจนครบถ้วนทุกข้อแล้ว ขอความกรุณาส่งแบบสอบถามคืนผู้ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วย หวังว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาจึงขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ตามความเป็นจริง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ด้วยความตั้งใจจริง และขอขอบพระคุณท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

นายณรงค์ จันทร์เมือง

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

อำเภอ..... จังหวัดนครสวรรค์

เป็นอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) มาแล้ว.....ปี

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. อายุ

1) 20 – 30 ปี

2) 31 – 40 ปี

3) 41 – 50 ปี

4) 51 – 60 ปี

5) 60 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

1) โสด

2) สมรส

3) ม่าย

4) หย่า/แยกกันอยู่

4. จบการศึกษาสูงสุด/สำเร็จการศึกษาสูงสุด

1) ประถมศึกษา

2) มัธยมศึกษา

3) อนุปริญญา/เทียบเท่า

4) ปริญญาตรี

5) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

1) รับจ้าง

2) เกษตรกรรม

3) ค้าขาย

4) รับราชการ

5) พนักงานบริษัท/เอกชน

6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

**ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของอาสาพัฒนาชุมชนต่อปัญหาการดำเนินงานของ
อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาที่ท่านเห็นตรงกับข้อเท็จจริง และกรุณา
ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน เพิ่มเติม

ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1. ด้านการกระตุ้นประชาชน					
1.1 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะ ในการกระตุ้น จิตใจประชาชน					
1.2 คณะกรรมการหมู่บ้านและอาสาสมัครอื่นๆ ในหมู่บ้านไม่ให้ความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูล จปฐ.					
1.3 ประชาชนไม่ให้ข้อมูลที่เป็นความจริงในการจัดเก็บ ข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช.2ค					
1.4 ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อข้อมูล จปฐ. และ ข้อมูล กชช.2ค ในการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน การพัฒนาหมู่บ้าน					
1.5 ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน					
1.6 ประชาชนไม่มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและ ความต้องการเพื่อการจัดทำแผนชุมชน					
1.7 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการกระตุ้นให้ประชาชน ร่วมกันจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน					

<p style="text-align: center;">ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์</p>	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.8 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการโน้มน้าวจูงใจให้ประชาชนดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.9 ประชาชน ไม่ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
1.10 ประชาชนไม่เห็นความสำคัญ การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และระบอบประชาธิปไตย					
1.11 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชน					
1.12 ผู้นำชุมชน ไม่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามข้อมูล จปฐ.					
1.13 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น ค่าตอบแทนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับอาสาสมัครอื่นๆ					
1.14 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีการส่งเสริม สนับสนุนเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับ การกระตุ้น การโน้มน้าวจูงใจ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชน น้อย					

ปัญหาอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการกระตุ้น
ประชาชน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
2. ด้านริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา					
2.1 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดทักษะการคิดริเริ่มงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เช่น ขาดความรู้ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน					
2.2 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นที่ปรึกษาแก่กลุ่มเยาวชน					
2.3 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการส่งเสริมให้ประชาชน รวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อเป็นสวัสดิการกลุ่มที่เป็นประโยชน์แก่หมู่บ้าน					
2.4 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ในการถอดบทเรียน การจัดการความรู้					
2.5 อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้เป็นสมาชิก หรือเป็นกรรมการกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ในชุมชน					

<p style="text-align: center;">ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์</p>	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<p>3. ด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ</p> <p>3.1 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแผนงาน โครงการ</p>					
<p>3.2 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการสร้างการเรียนรู้ให้ ประชาชนรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ของแผนชุมชน</p>					
<p>3.3 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการช่วยเหลือ สนับสนุนชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนิน กิจกรรม/โครงการ ของชุมชน เช่น ช่วยเหลือ สนับสนุน การจัดเวทีประชาคม</p>					
<p>3.4 อาสาพัฒนาชุมชน ไม่ได้ช่วยเหลือหรือสนับสนุน ชุมชนในการประสานแผนชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆ</p>					
<p>3.5 การดำเนินงานตามแผนงานของอาสาพัฒนาชุมชน ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน</p>					
<p>3.6 อาสาพัฒนาชุมชน ดำเนินโครงการเสร็จไม่ทัน ตามเวลาที่กำหนดเนื่องจากมีภารกิจในครอบครัวและ การประกอบอาชีพ</p>					
<p>3.7 งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการ</p>					

<p style="text-align: center;">ปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์</p>	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4. ด้านการประสานงาน					
4.1 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะ ในการประสานงาน					
4.2 การมอบหมายภารกิจของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ให้แก่อาสาพัฒนาชุมชนดำเนินการไม่ชัดเจน					
4.3 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประสานกิจกรรมการ พัฒนาระหว่างหมู่บ้านกับ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน					
4.4 ขาดการประสานงานระหว่างอาสาพัฒนาชุมชน ด้วยกันในหมู่บ้าน					
4.5 ขาดการประสานงานกับผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.)					
4.6 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการติดต่อ ประสานงาน กับ ภาคีการพัฒนาอื่นๆ ในการดำเนินงานพัฒนาของหมู่บ้าน ร่วมกัน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)					
4.7 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดการประสานเพื่อขอรับ การสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
4.8 อาสาพัฒนาชุมชน ขาดความรู้ ทักษะการ ประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การจัดรายการวิทยุ					

**ตอนที่ 3 ระดับความคิดเห็นของอาสาพัฒนาชุมชนต่อแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน
ของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น ที่ท่านเห็นตรงกับข้อเท็จจริง และกรุณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนเพิ่มเติม

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานของ อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย อย่าง มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	ไม่ เห็น ด้วย (1)
1. ด้านการกระตุ้นประชาชน					
1.1 ควรอบรมให้ความรู้กับอาสาพัฒนาชุมชน เกี่ยวกับวิธีการจูงใจ การกระตุ้น ในการทำงาน พัฒนาชุมชน					
1.2 ควรสร้างจิตสำนึก ในการกระตุ้นเพื่อให้ อาสาพัฒนาชุมชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ					
1.3 ควรส่งเสริม สนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วม ในกลุ่มต่างๆ ให้มากขึ้น					
1.4 ควรจัดสวัสดิการแก่อาสาพัฒนาชุมชน ให้มากขึ้น					
1.5 ควรมีการประเมินอาสาพัฒนาชุมชนด้าน การกระตุ้นประชาชน โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน					

ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
ด้านการกระตุ้นประชาชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานของ อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย อย่าง มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	ไม่ เห็น ด้วย (1)
2. ด้านการริเริ่มและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนา					
2.1 ควรเพิ่มทักษะความรู้การดำเนินงานพัฒนา ให้อาสาพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น					
2.2 ควรสนับสนุน ให้อาสาพัฒนาชุมชนเข้าไป เป็นที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน ในหมู่บ้าน					
2.3 ควรอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริม การจัดตั้งกลุ่มให้กับอาสาพัฒนาชุมชน					
2.4 ควรอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้ การถอดบทเรียนแก่อาสาพัฒนาชุมชน					

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานของ อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง (5)	เห็น ด้วย อย่าง มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	ไม่ เห็น ด้วย (1)
3. ด้านการด้านช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงาน ตามแผน โครงการ					
3.1 ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องแผนงาน โครงการ แก่อาสาพัฒนาชุมชน					
3.2 ควรส่งเสริม สนับสนุนให้อาสาพัฒนาชุมชน เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนแผนชุมชน					
3.3 ควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชน นำแผนชุมชนประสานกับท้องถิ่น					
3.4 ควรส่งเสริมให้อาสาพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วม ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม/ โครงการ					
3.5 ควรให้อาสาพัฒนาชุมชนมีการรายงานและ ประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมการพัฒนา หมู่บ้าน					

ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
ด้านการช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานตามแผน โครงการ

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานของ อาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย อย่าง มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	ไม่ เห็น ด้วย (1)
4. ด้านการประสานงาน					
4.1 ควรเพิ่มความรู้ ทักษะในการประสานงาน แก่อาสาพัฒนาชุมชน					
4.2 ควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่าง อาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน					
4.3 ควรจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่าง อาสาพัฒนาชุมชนกับอาสาสมัครอื่นๆ					
4.4 ควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน ภาครัฐ และภาคเอกชน					
4.5 ควรอบรมด้านการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางต่างๆ แก่อาสาพัฒนาชุมชน					
4.6 ควรให้อาสาพัฒนาชุมชนมีการจัดรายการ การประกาศเสียงตามสาย ของหมู่บ้าน					

ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์
ด้านการประสานงาน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

.....

การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท แขนงบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาเฉพาะการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ จึงใคร่ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามนี้ตามข้อเท็จจริง คำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้นและจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งสิ้น

แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และอาสาพัฒนาชุมชนที่ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนครสวรรค์ แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

ขอขอบคุณทุกท่านอย่างสูงที่ให้ความกรุณาตอบแบบสัมภาษณ์

นายณรงค์ จันทรเมือง

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4. ด้านการประสานงาน (การประสานงานกับบุคคล กลุ่มองค์กร เครือข่าย ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนา ของหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ) ควรพัฒนาดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2540). *แผนปฏิบัติการกรมการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). *คู่มือการปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2557). *คู่มือสร้างอาสาพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายอำนวยการ สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน
- คู่มือการปฏิบัติงาน. (2553). *คู่มือการปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://uttaradit.cdd.go.th>.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2530). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2541). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทะนงศักดิ์ กุ่มไข่น้ำ. (2540). *การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- นิภาพรรณ เทียมธรรม. (2547). *การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน โครงการพัฒนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ไร่ไทยเพรส.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: 598 ปรีนซ์.
- ประพันธ์ วรรณบวร. (2543). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ประภัสสร ชมถาวร. (2543). *บทบาท อบต. ในการพัฒนาชุมชน ศึกษากรณี: อบต. ในเขตอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ประเวศ ะสี. (2541). *ประชาคมตำบล. (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: มติชน

- ปิยะกร แก้วมณี. (2553). *ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชนตำบลหนองปลาไหล อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พิสันต์ ประทานชวโน. (2553). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2548). *รูปแบบการพัฒนาชนบท*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัชนิกรณ์ คุปรัตน์. (2553). *การพัฒนาสมรรถนะของอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านท่อม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิทยากร เชียงกูล. (2548). *เรียนลึก รู้ไว้ใช้สมองอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติ้ง แอนด์พับลิชซิ่ง.
- วินัย โยธาฤทธิ. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนพื้นที่จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วินิตา สุทธิสมบูรณ์. (2541). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2548). *การบริหารจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ทรัพย์เพิ่ม.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ สมบูรณ์. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสาวนีย์ เสนาสุ. (2529). *การศึกษาชุมชน*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.